

всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

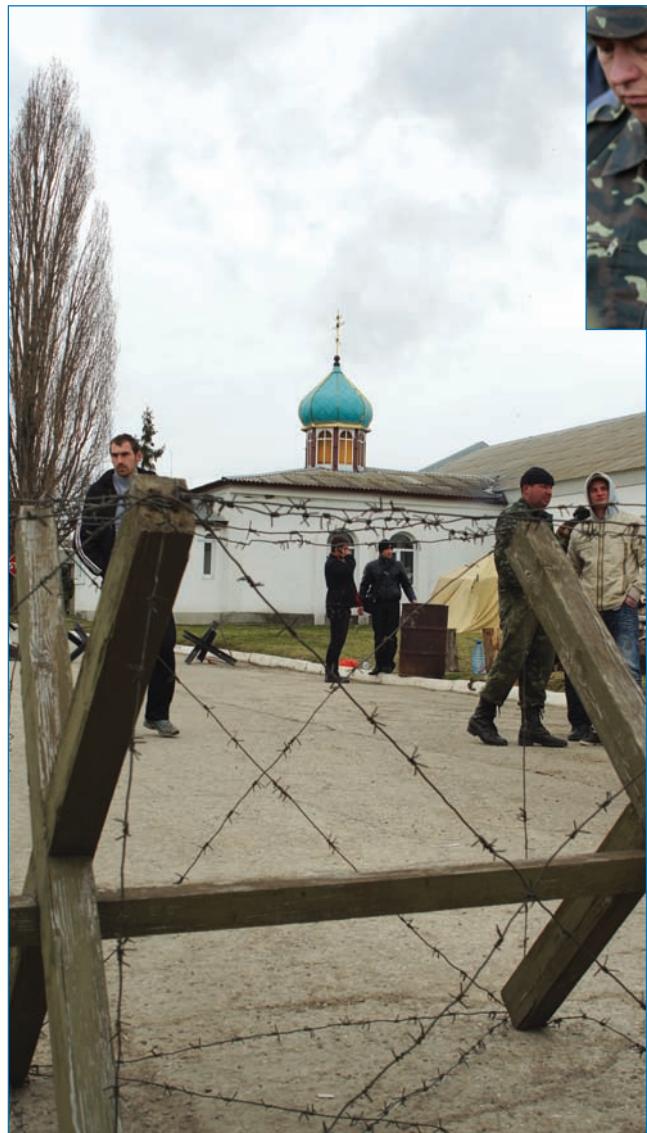
№ 23 (1804)

П'ятниця, 6 червня 2014 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ ВИЖИВАЮТЬ ІЗ КРИМУ, АБО ЧИ ВІРЯТЬ У БОГА ГОБЛІНИ?

Отець Іван

«Козаки» кримінальної зовнішності у неділю вранці в кримському селі Перевальному вдерлися до храму Української православної церкви Київського патріархату, розтрощили його та побили священика і вірян, не давши провести богослужіння. Про це повідомляється на сайті УПЦ КП.

«Лише через три години прибули поліцейські, які, однак, стали на бік нападників. Як бандити-«козаки», так і поліцейські пояснювали свої дії тим, що «Київський патріархат веде антиросійську діяльність, і таким не місце у російському Криму», — йдеться у повідомленні.

Перед тим бандити завдали побій вагітній прихожанці та доньці протоієрея Івана Катькала, хворій на церебральний параліч, розбили автівку священика. Як повідомляє сайт «Крим.Реалії», на звернення керуючого Кримською єпархією архієпископа Климента російська влада окупованого Криму не відреагувала.

«Очевидно, що напад на храм Покрови Пресвятої Богородиці УПЦ Київського патріархату у с. Перевальному є спланованою акцією. Адже напередодні, у суботу ввечері, до отця Івана Катькала додому приїздив священик Московського патріархату і вимагав добровільно «звільнити» храм, заявивши: «Це твої останні дні в Криму», — наголошується у повідомленні.

У цьому з'язку прес-центр Київської патріархії висловив рішучий протест проти насильницьких дій, вчинених проти храму, духовенства і віруючих Київського патріархату в с. Перевальному. «Ми вимагаємо від російської

«Зелені чоловічки» з фільму «П'ятий елемент»

А це вже не фільм — це життя...

влади в Криму покласти край утижкам православних українських віруючих, а відповідальніх осіб з числа нападників та поліцейських, які їм сприяють, притягнути до відповідальності», — наголошує Українська церква.

УПЦ КП також протестує проти тиску на громади Київського патріархату з боку духовенства Московського патріархату в Криму. «Враховуючи, що Кримська єпархія перебуває у складі УПЦ Московського патріархату, очікуємо, що керівництво цієї Церкви засудить такі дії своїх представників і вживатиме заходів для недопущення повторення подібного у майбутньому», — наголошується у повідомленні.

«Лють шовиністичних і антихрист-

янських сил викликає те, що наша Церква є опорою для віруючих у Христа, більшість з яких — етнічні українці. На превеликий жаль, у сьогоднішньому Криму не в повазі Божа правда, свобода, права віруючих та українців. Цинічні та зухвалі дії з переслідуванням нашої Церкви на Кримському півострові чиняться під акомпанемент обіцянок кримської та російської влади поважати права православних віруючих Київського патріархату, письмові гарантії російського радника С. Аксёнова про безперешкодну діяльність Кримської єпархії, гарантування свободи віросповідання у нормативних актах Криму, Росії та України», — говориться в заявлі архієпископа Клиmenta.

(Продовження на 3-й стор.)

ОТАК
ЖИВЕМО...

НАШЕ ЖИТТЯ — ТЕЖ ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД...

Черга біля «Приватбанку» у Сімферополі

Ще недавно мене дратувало у стах українських чиновників — доморощених поліглотів слово «деваж», нібито їх теж чомусь називали «мусьо Лябе, француз убогий». А тепер і сама рада вживати це слово, тим більше, що явище це, здається, швидше не французьке, а українське.

Ось стоймо ми з моєю ще міщенкою матір'ю в черзі до міськвионому. Це процедура, пов'язана з Павлівською реформою, а ще — з грошовими вкладами, точніше не скажу, пам'ятаю лише про нереально короткий термін, в який мали вкластися люди, і відчуття всезагального страху, тривоги, що наближало до стану психозу, коли готовий вистрибнути із вікна, лише б нарешті вивільнити душу від цих переживань.

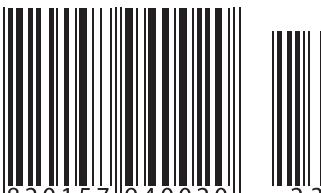
Пам'ятаю і цілодобові чер-

ги біля універмагу, особливо вразили чомусь невеличкі дамські сумочки фіолетово-блакитного кольору, яких давали по п'ять в руки і які не підходили практично до жодного вбрання. Тож я давалася диву, чому не виявилася нікого, кому б не сподобався колір сумки і хто б відмовився від покупки.

Тоді я ще не знала, що колись і сама мріяту хоча б про таку, бо змушена буду на довгі роки перейти виключно на целофанові пакети. А цей час виявився вже не за горами: наші ощадні книжки були заблоковані, а готівка, що лишилася на руках, перетворилася на порох, бо якщо раніше мені на день вистачало троячки, то тепер було потрібно не менше мільйона. А якщо врахувати,

що з 1 січня 1992 року мене витурили з роботи, з якої я мала намір піти хіба що на пенсію, а моя маті сі не отримала жодного соціального статусу і жодної матеріальної підтримки, то в хаті не водилося ні троячок, ні мільйонів. Принижена, роздавлена, я почала підряджатися на будь-яку тимчасову роботу до знайомих, котрі переважно розплачувалися зі мною не за сучасними цінами, а за радянськими стандартами, але все ще вірила — скоро життя налагодиться, наша люблена держава не може залишити людей у такій скруті...

(Продовження на 4-й стор.)

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,

Всеукраїнське товариство «Прогресіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Прогресіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

ЦЕНТРВИБОРЧКОМ ОФІЦІЙНО ОГОЛОСИВ ПЕТРА ПОРОШЕНКА НОВООБРАНИМ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ

Позафракційного народного депутата Петра Порошенка на позачергових виборах 25 травня обрано Президентом України, про що в понеділок оголосила Центральна виборча комісія.

Згідно з протоколом Центрвіборчкому, який на засіданні ЦВК у понеділок підписали всі 15 членів комісії, за П. Порошенка проголосували 54,7% виборців, які взяли участь у голосуванні, або 9 млн. 857 тис. 308 людей.

«За підсумками голосування на позачергових виборах Президента України 25 травня обраним Президентом України є кандидат на посаду Президента Петро Порошенко», — заявив голова ЦВК Михайло Охендовський.

За його словами, повідомлення про результати виборів передано для публікації в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр».

За лідера ВО «Батьківщина» Юлію Тимошенко віддали голоси 12,81%, або 2 млн.

310 тис. 050 виборців.

Лідер Радикальної партії України Олег Ляшко набрав 8,32%, або 1 млн. 500 тис. 377 голосів виборців, лідер партії «Громадянська позиція» Анатолій Гриценко — 5,48% (989 тис. 029 осіб), народний депутат Сергій Тігіпко — 5,23% (943 тис. 430 осіб), екс-голова Харківської обласної державної адміністрації Михаїло Добкін — 3,03% (546 тис. 138 осіб).

Голова Всеукраїнського єврейського конгресу Вадим Рабинович набрав 2,25% голосів (406 тис. 301 осіб), за відомого лікаря Ольгу Богомолець проголосували 1,91% (345 тис. 384 осіб), лідера Комуністичної партії України Петра Симоненка — 1,51% (272 тис. 723 осіб), лідера ВО «Свобода» Олега Тягнибока — 1,16% (210 тис. 476 осіб), лідера «Правого сектора» Дмитра Яроша — 0,70% (127 тис. 772 осіб).

Інші кандидати набрали менше, ніж 0,5% виборців.

* * *
Новообраний Президент Петро Порошенко присягне на вірність українському народу у сесійній залі Верховної Ради 7 червня.

За відповідні постанови проголосувало 300 народних депутатів, передає кореспондент «Укрінформу».

Згідно з документом, 7 червня о 10 годині у сесійній залі Верховної Ради України відбудеться урочисте засідання парламенту, присвячене складанню присяги українському народові новообраним Президентом України.

Ця постанова набирає чинності з дня її ухвалення.

* * *
Президент Росії Володимир Путін не запрошений на інавгурацію новообраниго Президента України Петра Порошенка.

Про це на брифінгу заявив директор департаменту інформаційної політики Міністерства закордонних справ Євген Перебийніс.

«Росія запрошена на рівні тимчасового повіреного у справах України в Україні», — заявив Перебийніс. При цьому він уточнив, що Путін не запрошений.

КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИВОРЧКОМ ОГОЛОСИВ ВІТАЛІЯ КЛИЧКА ПЕРЕМОЖЦЕМ НА ВИБОРАХ МЕРА СТОЛИЦІ

Київська міська територіальна виборча комісія офіційно оголосила народного депутата України, лідера партії «УДАР» Віталія Кличка переможцем на виборах мера столиці.

Як передає кореспондент УНІАН, на засіданні Комісія за результатами опрацювання 100% протоколів виборчих комісій встановила офіційні результати позачергових виборів Київського міського голови, що відбулися 25 травня. Комісія одноголосно проголосувала за визнання Кличка переможцем перегонів на посаду міського голови.

Згідно з результатами, оприлюдненими тервиборчком, В. Кличка підтримали 765 тис. 20 голосів виборців, Лесю Оробець — 114 тис. 137 голосів виборців, Володимира Бондаренка — 107 тис. 333 голосів, Олександра Омельченка — 101 тис. 580 голосів, Миколу Катеринчука — 69 тис. 505 голосів виборців. Решта кандидатів на посаду мера отримали ще меншу кількість голосів виборців.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ПОГОДИЛА АРЕШТ ЦАРЬОВА

Нардепи прийняли законопроекти щодо притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата Олега Царьова, а також про тримання його під вартою.

За відповідні законопроекти проголосувала більшість нардепів, передає кореспондент «Укрінформу». Так, щодо надання згоди на затримання та обрання стосовно нардепа Олега Царьова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою «за» проголосували 226 депутатів, «проти» — 1, не голосували — 74.

Щодо ж згоди на притягнення його до кримінальної відповідальності — «за» були 235, «проти» — 1, утримались від голосування 66.

Штаб національного захисту Дніпропетровської області за доставку «громадянину Царьова Олега Анатолійовича» правоохоронним органам

України обіцяє винагороду в розмірі 500 тис. дол. США.

Про це на своїй сторінці у соцмережі повідомив заступник голови Дніпропетровської облдержадміністрації Борис Філатов. «Вищезазначений громадянин звинувачується в скoenі злочинів за статтями 109, ч. 3, 110, ч. 2 Кримінального кодексу України», — пише Б. Філатов.

* * *
Олег Царьов, якого Верхов-

на Рада позбавила мандату народного депутата, вже у Москві (раніше повідомлялося, що в Криму). Він має намір повернутися в Україну, незважаючи на те, що за його утіймання призначили винагороду, передає УНН з посиланням на «РИА Новости».

«Я не боюся. Зраз я приїхав в Москву, ми відкремлюємося від Народного фронту, потім повернуся на територію Луганської та Донецької республік. Буду сподіватися, що незабаром ми звільнимо і Дніпропетровськ і всю Україну від нацистів», — сказав він.

TERORISTI VBIILI 181 LUDINU, VIKRALI 220...

В результаті терористичної діяльності на сході України загинула 181 особа, в тому числі 59 військовослужбовців. Про це на прес-конференції повідомив Генеральний прокурор України Олег Махніцький.

Окрім цього, терористичними групами захоплено 35 відділень державних установ. «Після анексії Росією Криму терористами захоплено низку приміщення місцевих органів державної влади та правоохоронних органів України, з яких 35 відділень залишаються зайнятими», — зазначив він. Водночас терористи продовжують викрадати людей. «Викрадено понад 220 осіб, з них 15 іноземців», — наголосив О. Махніцький.

АНЕКСІЯ КРИМУ ГОТУВАЛАСЯ ЗА УЧАСТІ КОЛИШНІХ УКРАЇНСЬКИХ ПОСАДОВЦІВ

Органи прокуратури підозрюють ряд колишніх високопоставлених посадових осіб України в причетності до організації анексії Криму. Про це повідомив перший заступник Генерального прокурора Микола Голомша, пише «Дзеркало тижня».

«За цими подіями як організатори і співавтори анексії Криму стоять саме ці посадові особи, які і проходять по кримінальному провадженню», — сказав М. Голомша на прес-конференції у вітвоторок.

За його словами, слідство розслідує обставини подій у Криму, і вже встановило, що ці події на півострові готувалися, в тому числі, за участі українських посадовців. Зокрема, М. Голомша зазначив, що напередодні до Криму перевозилося майно СБУ, робилися інші заходи, які приводять до висновку, що колишні представники влади можуть бути причетні до організації анексії Криму.

З ПАРТИЇ РЕГІОНІВ МАСОВО ЙДУТЬ ДЕПУТАТИ

Голова ВР Олександр Турчинов повідомив про вихід із Партиї регіонів низки депутатів. Зокрема, фракцію залишили Таїсія Повалій, Володимир Олійник та Владислав Лук'янов. Про це він поінформував з президії Верховної Ради, передає кореспондент «Укрінформу».

«Згідно з поданими заявами народних депутатів Балицького Євгена, Попова Олександра, Міщенка Володимира, Горюхова Сергія, Грушевського Віталія, Денисенка Анатолія, Дзоу Віталія, Дубки Олександра, Козуба Олександра, Лук'янова Владислава, Люсікової Валентини, Самойленка Дмитра, Тихонова Віктора, Козуба Володимира, Струка Володимира, Повалій Таїсії, Пономарєва Олександра, Мураєва Євгена, Олійника Володимира про вихід з депутатської фракції Партиї регіонів», — сказав О. Турчинов.

Також О. Турчинов повідомив про вихід народного депутата Гончарова Олександра до депутатської фракції Комуністичної партії України.

ОБАМА ТА ПОРОШЕНКО ЗУСТРИЛСЯ У ВАРШАВІ

Президент США Барак Обама і новообраний Президент України Петро Порошенко зустрілися в середу у Варшаві. Зміст приватної розмови наразі невідомий, повідомляє Радіо «Свобода».

Порошенко, як і Обама, прибув у польську столицю напередодні і, зокрема, взяв участь в урочистій вечері з врученням премії «Солідарність», якою нагородили лідера кримських татар Мустафі Джемілеві.

Незабаром після свого приїзду у Варшаву Барак Обама виступив із заявою, що просить Конгрес виділити кошти на збільшення військової присутності США в Європі.

НАТО ЗАКЛИКАЄ РОСІЮ ПОВЕРНУТИ КРИМ УКРАЇНІ

Генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен заявляє, що Альянс продовжує вважати Крим частиною України, та закликає Росію повернути півострів Українській державі.

«Анексія Росією Криму є незаконною, ми її не визнаємо, продовжуємо вважати Крим частиною України і закликаємо Росію повернути Крим Україні», — заявив він у вітвоторок в Брюсселі перед початком засідання Північноатлантичної Ради на рівні міністрів оборони країн-членів НАТО, передає власний кореспондент УНІАН у Брюсселі.

Генсекретар НАТО відповінням, що правильний шлях до розв'язання української кризи — це дипломатичний шлях.

* * *

Ново

УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ ВИЖИВАЮТЬ ІЗ КРИМУ, АБО ЧИ ВІРЯТЬ У БОГА ГОБЛІНИ?

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент також зазначив, що завдяки зусиллям «Державної Ради Республіки Крим» кафедральний собор УПЦ Київського патріархату в Сімферополі опинився під загрозою закриття. Нещодавно цей орган ухвалив рішення підняти орендну плату за приміщення, в якому розташований наш головний кримський храм, у 600 тисяч разів! «І це в умовах, коли значна частина економічно активних парафіян змушені була останнім часом залишити Крим, а ставки оренди для інших православних конфесій не змінюються. Всі наші спроби зустрітися з кримською владою для обговорення найбільшіх проблем віруючих Київського патріархату наштовхнулися на глуху стіну небажання і нерозуміння владоможжів», — заявив архієпископ Климент.

«Розглядаємо такі дії влади, як неприховане прагнення знищити УПЦ Київського патріархату в Криму, грубе порушення прав православних та української громади Кримського півострова! Вимагаємо від влади Криму і Російської Федерації негайно припинити всі види репресій та дискримінації нашої Церкви в Криму, гарантувати реалізацію наших законних прав на свободу віросповідання, розслідувати злочини, вчинені проти віруючих, та притягнути винних до відповідальності! Звертаємося до ООН, ОБСЄ, Ради Європи, України з переконливим проханням не допустити знищення нашої Церкви в Криму, захистити віруючих від свавілля та переслідувань!» — говориться у заявлі архієпископа Сімферопольського і Кримського Клиmenta Української православної церкви Київського патріархату в Криму.

* * *

Секретар Предстоятеля УПЦ МП митрополит Олександр засудив напад на храм у с. Перевальному.

1 червня 2014 р. на багатостражданій кримській землі сталася поясня, яка потенційно здатна зруйнувати міжконфесійний мир в Україні. Як повідомляють ЗМІ, о 8-й годині ранку в с. Перевальному Сімферопольського району озброєною групою, яка оголосила себе прихильниками Московського патріархату, був вчинений напад і похром у храмі Покрови Пресвятої Богородиці Української православної церкви Київського патріархату. В результаті акції вандалізму постраждали вагітна жінка та донька

Архієпископ Климент

клірика храму, яка хвора на церебральний параліч.

З огляду на це, як Секретар Предстоятеля та архієрей Української православної церкви, заявляю наступне:

1. Дії осіб, що проникли до храму УПЦ КП та вчинили там акт вандалізму, порушують не лише закони України, на території якої стався цей прикрай випадок, але і вічні Божі заповіді, а отже, усі, хто брав участь у цій ганебній акції, є злочинцями як з точки зору світського закону, так і з точки зору християнської этики та церковного права;

2. У Посланні Предстоятеля помісних православних церков, яке було прийнято на Фанарі у березні 2014 року (пункт 3, що стосується ситуації в Україні), було однозначно засуджено загрози «насильницького захоплення святих монастирів і храмів», а також висловлена надія про повернення «Наших Братів, що перебувають сьогодні поза Церковним спілкуванням». Подія, яка сьогодні у всіх на слуху, є далеко від задекларованого Вселенським Соборним розумом.

3. Блаженніший Митрополит Володимир завжди наголошував, що рана церковного розділення може бути вилікувана виключно шляхом діалогу любові, що виключає будь-які прояви насильства та примусу. Таким чином, особи, які вчинили напад на храм УПЦ КП, свідомо зневажили позицію Предстоятеля Української православної церкви та порушили його волю;

4. Розглянувши дії нападників у контексті актуальної конфесійної ситуації, мавмо зазначити, що вони мають усі характерні риси політичної провокації, метою якої є порушення крихкого міжконфесійного миру в нашій країні;

5. Звертаючись до наших братів у Христі, з якими ми сьогодні не маємо молитового та евхаристійного спілкування, я широ прошу вибачення за вчинений особами, що вважають себе представниками Московського патріархату, злочин та прошу їх виявити мудрість, утримавшись від взаємних насильницьких дій стосовно Української православної церкви.

Україна прагне суспільної і церковної єдності, про яку щодня підносиТЬ свої молитви до Господа Предстоятеля нашої Церкви Блаженніший Митрополит Володимир. Не дозволимо ж зовнішнім політичним силам спровокувати в нашій країні нову хвилю насильства. Захистимо міжконфесійний мир в Україні.

Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни!

+Олександр,

Митрополит Переяслав-Хмельницький та Вишневський, Вікарій Київської митрополії, Секретар Предстоятеля УПЦ

* * *

1 червня, відразу після повідомлень у ЗМІ про напад ряджених «козаків» на Покровський храм УПЦ Київського патріархату в Криму, цей злочин засудив Головний рabin Києва і України Яків Дов Блайх.

Свою реакцію він оприлюднив через соціальну мережу Twitter. «Помоемо, пострадал весь Український народ і весь мир. Война против свободы совести, религии и верующих. Стыд и позор», — написав ребе Блайх.

У відповідь на запис Посла США в Україні Джeffreя Пайетта щодо прибирання барикад на вул. Грушевського, яке він називає завершеннем ери, пов'язує з обранням нового мера і визначає, як «демократію в дії», ребе Блайх пише: «Завершення ери в Києві. Початок ери в окупованому Криму. Церкви Київського патріархату грабують в Криму. Демократія проти диктатури».

* * *

Мусульмани анексованого Криму стурбовані нападом «невідомих» на православний храм.

«Духовне управління мусульман Криму висловлює глибоку стурбованість з приводу протиправних дій окремих осіб відносно духовництва в Криму, до якої б конфесії вони не належали. Муфтіят Криму звертається до кримської влади з проханням знайти й притягти до відповідальності винних», — заявили в прес-службі ДУМК.

За словами муфтія мусульман Криму хаджі Еміралі Аблєєва, «не-

МАКАРЕВИЧ БОЙКОТУЄ ФЕСТИВАЛЬ У КРИМУ

Лідер групи «Машини часу» Андрій Макаревич відмовився від участі у фестивалі російських зірок у Криму. «Нас запрошували на цей фестиваль, але я відмовився. Мені на сьогодні буде складно кримчанам дивитися в очі», — сказав музикант в інтерв'ю телеканалу «Дождь».

А. Макаревич зазначив, що його дивують висловлювання про встановлення історичної справедливості у Криму. «Я намагаюся зрозуміти, про що йдеся. У нас Україна відняла цей Крим колись чи відвоювала? Лідер комуністичної партії Микита Сергійович Хрушев цей Крим подарував під оплески наших батьків, і ніхто тоді не вякнув. Через три десятиліття, коли Борис Миколайович Єльцин брав участь у поділі всієї цієї історії, Крим був відданий Україні, це назива-

ється Будапештською угодою, якою пам'ятаєте, в обмін на відмову володіння ядерною зброєю і гарантію цілісності її кордонів, що ми підписали, а потім самі ж і порушили. Це, на мій погляд, некрасиво», — зазначив Макаревич.

Він вважає, що «дурь і бісовину з людей випустити набагато простіше, ніж загнати її назад», і що у гуртожитках можна любити сусіда, можна не любити, але є правила співіснування, які не можна порушувати. «Світ сьогодні — це також гуртожиток», — сказав музикант.

На його думку, в Україні ситуація сьогодні вже перевернула той момент, коли можна було домовлятися. «Цей момент був упущений, боюється, що нашою країною свідомо упущений. Сьогодні це все переросло в критичну

РОЗПАЛОВАННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНОЇ ВОРОЖНЕЧІ НА ТЛІ КУЛЬТУРИ є НЕПРИПУСТИМИМ

Міністерство культури України поділяє занепокоєння громадськості, що 30 травня вишила на акцію протесту проти виступу Володимира Співакова та його оркестру «Віртуози Москви» в Національній опері України.

«Повідомляємо, що цей концерт було скасовано ще до проведення мітингу, на томість театр здійснював проходи квитків на репертуарні вистави — «Алеко» і «Шопеніану», — говориться в інформації прес-служби Мінкультури, розміщений на офіційному сайті міністерства.

Володимир Співаков є однією з осіб, що разом з іншими російськими діячами культури підписала лист підтримки щодо агресивної політики Президента РФ Володимира Путіна. Цей лист мав на меті легітимізувати анексію Криму Росією та виправ-

довував провокаційні дії на сході України.

«Національна опера України ще раз підтверджує свою принципову позицію щодо неможливості співпраці з підписаннями згаданого звернення», — кажуть у керівництві Театру. «З цієї ж причини на сцені Національної опери України були скасовані виступи Московського державного театру «Русский балет» під керівництвом В. Гордеєва (05.03 та 02.06 2014 р.), Д. Мацуєва (27.03.2014 р.) та С. Захарової (24.04.2014 р.). Також, аби уникнути непорозумінь, адміністрація театру просить глядачів уважніше вивчати театральну афішу, з котрою можна ознайомитися як на офіційному сайті театру, так і у місцях продажу театральних квитків».

Мінкультури окремо наго-

лоше на неприпустимості пропаганди ідей сепаратизму

під час проведення усіх культурних заходів в Україні. Відповідно до статті 3 Закону України «Про гастролі звідні», — про проведені гастрольних заходів не допускаються заклики до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу, цілісності держави, а також пропаганда війни, тероризму та екстремізму.

Мінкультури і надалі відслідковуватиме дотримання цього закону і в разі фіксації порушення звертатиметься до Генпрокуратури України.

Ознайомитися із офіційною позицією Національної опери України можна за посиланням:

<http://www.opera.com.ua/ua/novini/koncert-v-spivakova-i-virtuoziv-moskvi.html>

УКРАЇНА
АВТОНОМА РЕСПУБЛІКА КРІМ
СОВЕТ МІНІСТРОВ
РАДА МІНІСТРІВ
ВЕЗІРЛЕР ШУРАСЫ

тел.: 27-42-10
факс: 24-80-20
e-mail: sovmin@ark.gov.ua

СПРАВКА

Настоящим удостоверяється, що на архієпископа Української Православної Церкви (Київського Патріархата) Єго Высокопреосвященство КЛИМЕНТА аппаратом Председателя Совета Министров Республики Крым возложена полная ответственность за сохранность и обеспечение деятельности всех объектов УПЦ КП на территории Республики Крым.

Для сведения всех должностных лиц РК удостоверяется, что любые действия, направленные на незаконное изъятие собственности УПЦ КП и ее отдельных представителей на территории республики, не прошедшие согласование с аппаратом Председателя Совмина РК будут рассматриваться в качестве незаконных и преследоваться согласно законодательству.

При возникновении спорных и конфликтных ситуаций Его Высокопреосвященство архієпископ КЛИМЕНТ облечено правом личного обращения к Председателю Совмина РК Аксенову С.В.

Правовой статус Епархии УПЦ КП в Республике Крым будет определен в ходе дополнительных переговоров между Правительством РК и Управлением Епархии УПЦ КП.

Советник Председателя Совмина АРК по вопросам обороны и Безопасности полковник

«20 » марта 2014 года.

І.М.Стрелков
УПРАВЛЕНИЕ СЛУЖБЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА МІНІСТРОВ
СОВЕТ МІНІСТРОВ
РАДА МІНІСТРІВ
ВЕЗІРЛЕР ШУРАСЫ

Бісмарк колись заявив, що угода, підписана з Росією, не варта паперу, на якій написана. Напевне, він мав на увазі і цей документ...

відбувається повз нього», — поінформували у прес-службі УПЦ КП.

В УПЦ КП зазначили, що «козаки», які зайняли церкву у неділю, залишили територію того ж дня. «Сталося це після того, як до храму підійшов автомобіль, в якому свідки бачили помічника настоятеля місцевої громади Московського патріархату. Нападники скучилися біля машини і звідти отримували кошти — очевидно, це було платне за виконане завдання», — повідомили у прес-службі (УПЦ МП що заяву нараз

НАШЕ ЖИТТЯ - ТЕЖ ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД...

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Потім у всьому стали винити «біловезьких зубів» та «незалежну». Так почали закладатися підвальні антиукраїнської катастрофи. В масову свідомість українців вживлялася ідея про те, що Росія так і лишила часточкою Радянського Союзу, нашою благополучною Батьківщиною, недарма ж вона оголосила себе її правонаступницею. Тож не випадково саме з Росією пов'язували ми і подальшою долю своїх радянських заощаджень, які чи то пішли на підтримку її економіки, чи збагатили російську еліту, чи просто чекали слушної можливості, аби повернутися у проіндексованому вигляді до своїх власників.

Бо далеко не кожному в Україні дісталася хоча б «Юлія» чи «Вітіна» тисяча. На право її одержання маю цілій стос документів, датованих 29 жовтня 2012 року. А скільки було змарновано на це часу і нервів!

Але, будучи реалісткою, завітала я до «Ощадбанку» не за тим, щоб поговорити про обіцянні і не обіцяні мені радянські гроші — туди вже десь років перераховували матері грошову допомогу на придбання вугілля, дров і балонного газу. Накопичилося аж 3100 грн. — це в середньому по 100 грн. на рік. Якщо врахувати, що останнім часом тонна вугілля коштувала близько 2000 грн., складометр дров — 500 грн., то ще й залишалося на два балони газу по 300 грн. Отож про десять років не скажу, а на одну зиму при суворій економії цього б вистачило.

На той момент в «Ощадбанку» розпочалася компенсаційна робота з поверненням вже не радянських, а українських вкладів, і біля нього юрмилася сила-силена людей, здебільшого стареньких. У приміщення нікого не впускали, і вони покірно мокли під дощем, що дедалі ряснишав. Потім люди почали «самоорганізовуватися», складати списки, вишукаючись за течією Салгіру. А попереду у них було ще стільки тортур! Та найголовніше те, що не менше половини з них, як і я, насамкінець спіймали облизня. Завдяки моїй родичці, яку щойно вирядили з керівної роботи в «Ощадбанку» через досягнення нею 55-ліття, я потрапила до приміщення однією із перших, де з'ясувалося, що ні мені, ні моїй матері тут ніхто нічого не винен. Радянські ощадні книжки правонаступники Радянського Союзу взагалі порадили викинути, бо на них «лишилися копійки». А я ж за перші двадцять років своєї праці накопичила там

«на щастя, на долю» понад 7 тис. рублів і далеко не є в цьому відношенні рекордсменкою.

Минуло понад двадцять років. Нові люди вже не боялися «Ощадбанків», а старі змущені були з ними змиритися, бо сюди переводили інші зарплати і пенсії. До захоплення Криму Росією, окрім невеличкої купки заколотників, ніхто до серйозних змін не готовувався. Та і ще напередодні референдуму мало хто уявляв його наслідки. Втім, найбільший у Криму «ПриватБанк» вже 17 березня оголосив про неможливість функціонування на території чужої держави. Ось воно, справжнє українське «дежаво»!

Тільки цього разу в «ПриватБанку» лежали не просто мої гроші, це були і залишки працездатних років та здоров'я, і ліків, без яких вже не прожити й дні, і реальна можливість піти нарешті на пенсію, а не політи в замінор, і бодай шанс хоч трохи витягнути з руїн своє житло, куди, соромлячись, вже не викликаю навіть «Швидкої допомоги». Бо відбрати гроші у відносно забезпеченої молодої людини це зовсім не те, що відбрати їх у безахисного злідара.

У стані суцільного стресу провела понад два місяці і лише 23 травня, в останній день роботи компенсаційної комісії, нарешті змогла задовільнити всі її вимоги і одержала надію на відшкодування своїх коштів російським банком. Та віри в те не маю і зараз.

Бо країна, в якій ми опинилися, є дійсно абсолютно не передбачуваною. Ось, скажімо, кримчанам на найвищому рівні пообіцяли, що прив'язані буде функціонувати поряд з рублем аж до 1 січня 2016 року. І раптом цей термін скоротили в 10 разів, на все про все залишивши людям менше, ніж два з половиною місяці. Хоча дехто того рубля ще в руках не тримав, а якщо і тримав — задачу йому видавали неодмінно в гривнях, не маючи дрібних купюр.

Ніч з 31 травня на 1 червня сімферопольці провели в супер- і гіпермаркетах. Працювали всі каси, але черги все одно тягнулися від виходу до самих прилавків. Люди збували гривню. Її, звичайно, можна було і обміняти (про це невтомно співали ЗМІ), але якщо в обмінному пункті навпроти гривні можна було побачити суму в 3,4-3,6 руб., це зовсім не означало, що таким і є реальний обмінний курс. Після певних математичних маніпуляцій гривня значно «легша», перетворюючись на 2 руб. 70 коп.

Не подобається молоді й те, що картка для мобільного телефону за російськими стан-

дартами дорівнює вже 50 гривням з подальшими комісійними. А переважна частина населення в щоці від подорожчання чи не всіх товарів, перед яким одразу ж блякнуть обіцяні підвищені зарплати і пенсії. Ось що пише про це, наприклад, газета «Кримська правда», яку ніхто не насмільється звинуватити в проукраїнській заангажованості:

«Мінагропромполітики пояснило причину повышения цен на ряд продовольственных продуктов в Крыму тем, что российские предприниматели закупают продукты и вывозят их в Россию. При этом цены в РФ в среднем на 30-40% выше по разным товарным позициям, чем в Украине».

А в газеті «События» йдеться вже про 40-50%.

Ну а те, що у когось підвищились на певний відсоток зарплати (а у більшості — ні!), не лише не поліпшило економічної ситуації в новому «федеральному округі», але й не врятує його населення від подальшого зубожіння.

Намагаючись уповільнити цей процес, а також вберегти регіон від дефіциту продуктів, як повідомляється у «КП», на сьогодні кримська влада заборонили вивезення борошна, олії, цукру, круп, яєць, молочних продуктів, консервів, спирту тощо. І тим більше дратує «побачене» кореспондентами телеканалу «Росія-24» «изобилиє» товарів на полицях магазинів у центрі Сімферополя, де вони знайшли 70 видів молочної продукції, 80 видів одніх тільки сирів, а сортимент ковбасних виробів перевалив далеко за сотню. Щоправда, ні самого магазину, ні його відвідувачів тегелічно не боялись, а ось комарінного укусу. Згідно з думкою фахівців, не меншими економічними втратами обійтися для країни-агресора є «допомога сепаратистським регіонам».

Тож не будемо зациклюватися на російських ковбасах, якіссть яких останнім часом значно виросла, оськільки відповідними службами було заборонено продавати ковбасу, до складу якої входить менше... 5% м'яса. Віднедавна її виробники мусить вказувати його вміст у сертифікатах якості. На час виходу цієї постанови я мала нагоду вивчити «паспорт» нашої дніпропетровської «Любительської» ковбаси. До неї увійшло 80% м'яса і 20% свинячого сала. І жодного грама — сої, туалетного паперу та інших речовин, що покликані прикорчувати наше життя.

Але перед смертю не надіхаєшся. Не запастися ні ковбасами, ні крупами, ні навіть

Лише один раз за ці три місяці я стала свідком «хвилини гніву», якій піддалася одна з телеведучих «РЕН» ТБ. Тож не дивуюся, що цієї журналістки більше побачити мені не вдалося. Жінка зізналася, що новоутворені республіки на сході України навіть сама Росія, яка щойно посилила своє законодавство, пов'язане із сепаратизмом. І, коментуючи події у «так званій» Донецькій республіці, ведуча не приховала, що її «народним губернатором» став політехніолог із Москви Олександр Бородай. Торкнулася вона і питання фінансового навантаження на власну економіку, яке спричинила російська агресія, взявшись за точку виміру колосальні фінансові витрати, в яких обійшлася Росія остання олімпіада — 1-1,5% ВВП. Журналістка, що заручилася думкою експерта, вважає аналогічно і ціну за Крим, включаючи кошти на його облатування. Ще одна «олімпіада» — це шкода від штрафних санкцій, яких залишили Росії Америка та країни Євросоюзу, хоча ми постійно чуємо, що ці санкції нібито не болісні комариного укусу. Згідно з думкою фахівців, не меншими економічними втратами обійтися для країни-агресора є «допомога сепаратистським регіонам».

Життя змусило мене провести власне розслідування після того, як до нас завітали два кремезних чоловіки відразі зі світлою відмінною і ціною за Крим, включаючи кошти на його облатування. Ще одна «олімпіада» — це шкода від штрафних санкцій, яких залишили Росії Америка та країни Євросоюзу, хоча ми постійно чуємо, що ці санкції нібито не болісні комариного укусу. Згідно з думкою фахівців, не меншими економічними втратами обійтися для країни-агресора є «допомога сепаратистським регіонам».

Тож не будемо зациклюватися на російських ковбасах, якіссть яких останнім часом значно виросла, оськільки відповідними службами було заборонено продавати ковбасу, до складу якої входить менше... 5% м'яса. Віднедавна її виробники мусить вказувати його вміст у сертифікатах якості. На час виходу цієї постанови я мала нагоду вивчити «паспорт» нашої дніпропетровської «Любительської» ковбаси. До неї увійшло 80% м'яса і 20% свинячого сала. І жодного грама — сої, туалетного паперу та інших речовин, що покликані прикорчувати наше життя.

Але перед смертю не надіхаєшся. Не запастися ні ковбасами, ні крупами, ні навіть

горілкою. Не багатьом господиням вдалося схитрувати і під час оплати комунальних послуг. Коли все навантаження після закриття українських банків лягло на поштові відділення, клієнти сплатку вичікували, не маючи ні бажання, ні часу марнувати дні в півтисячних чергах.

А кримська пресаше й під'юджувала: «Вам в Криму не место!». Це про українські банки, інші відділення та ощадкаси, завдяки яким комунальні платежі оперативно потрапляли за місцем призначення. А по ДТРК «Крим» кілька разів трансплювалася безневинна інформація про те, як сумінно працюють ощадкаси при «Крименерго», ЖЕО, «Водоканалі» та інших закладах, що надають кримчанам комунальні послуги. Але клієнти чомусь вперто прямують до поштових відділень, де найбільші черги утворюються в Севастополі і зросли вони аж у 19 (!) разів. Цікава цифра, чи не правда? Відходить, що ситуація там моніторилася і раніше, виводилося середнє арифметичне, і ось тобі результат, який не підлягає сумніву.

Життя змусило мене провести власне розслідування після того, як до нас завітали два кремезних чоловіки відразі зі світлою відмінною і ціною за Крим, включаючи кошти на його облатування. Ще одна «олімпіада» — це шкода від штрафних санкцій, яких залишили Росії Америка та країни Євросоюзу, хоча ми постійно чуємо, що ці санкції нібито не болісні комариного укусу. Згідно з думкою фахівців, не меншими економічними втратами обійтися для країни-агресора є «допомога сепаратистським регіонам».

Віктів сирів у нас дорожча, ніж у Києві, на 30-50%, вершкового масла — на 30-40%, вартисть сиру (творогу) — на 20-30%, свинини — на 20%, цукерок — на 20%. За даними Держстату, продукти харчування з початку поточного року в Криму подорожчали на 26,4-46,4%. І це у той час, коли справжніх російських цін ми поки що не бачили!

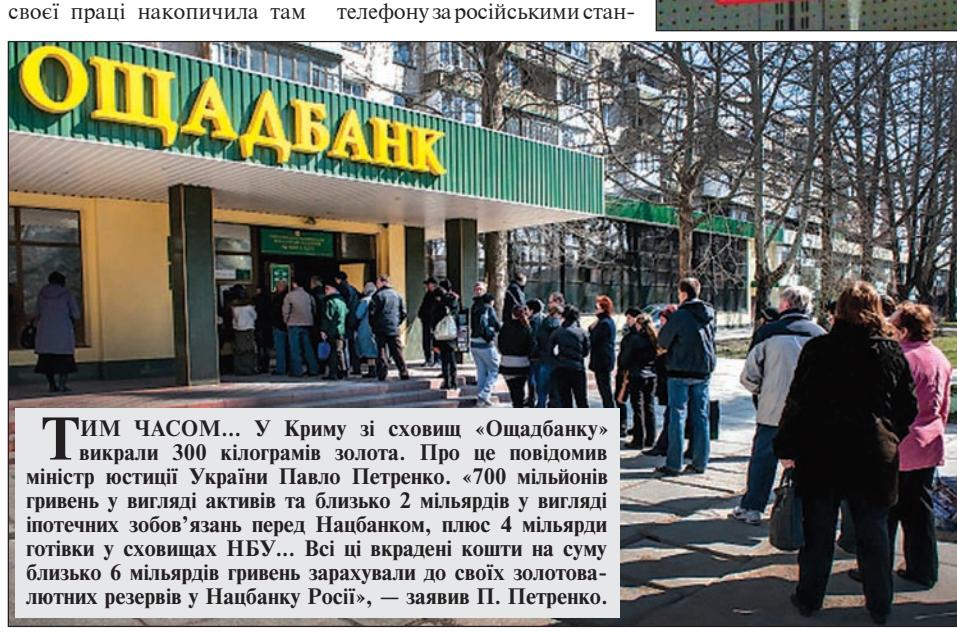
Головна причина назначених негараздів, про які просто не можна було не згадати, це, на думку російської влади, — труднощі перехідного періоду, які, до речі, вона обіцяла мінімізувати. Не будемо вже поширюватися про проблеми, пов'язані з водопостачанням, електроенергією, мобільним зв'язком, як і про той страх, що дедалі зростає в душах матерів хлопчиків-підлітків, коли жінки чують, що Крим невдовзі стане прибутковою гральною зоною. Про те, із чиїх кишень надходять такі прибутки, добре знають матусі, чиї діти «підсіли» на гральні автомати ще в 90-ті роки. Бо й досі не всі ще розрахувалися з боргами.

Від тих, хто ще кілька місяців тому готовий був волати на весь світ, що Крим годує всю Україну, його нова господиня Росія не приховує — регіон збитковий і широку потребуватиме мільйони бюджетних вливань. Тому мусить вчитися заробляти сам. Азартні ігри — цілком легальний бізнес, навіть не простилися, тож на деякі можливі незручності доведеться кримчанам закривати очі.

Та з часом, ймовірно, все дійсно-таки налагодиться. Головне — пережити перехідний період. Зрештою, таким перехідним періодом є і саме людське життя.

Тамара СОЛОВЕЙ

На фото — «картинки» з кримського сьогодення: банк, пошта, магазин...

ТИМ ЧАСОМ... У Криму зі сховищ «Ощадбанку» викрали 300 кілограмів золота. Про це повідомив міністр юстиції України Павло Петренко. «700 мільйонів гривень у вигляді активів та близько 2 мільярдів у вигляді іпотечних зобов'язань перед Нацбанком, плюс 4 мільярди готівки у сховищах НБУ... Всі ці вкрадені кошти на суму близько 6 мільярдів гривень заразували до своїх золотовалютних резервів у Нацбанку Росії», — заявив П. Петренко.

Над українською гімназією — вже російський триколор...

У кримських школах прозвели «останні дзвоники» для випускників. У більшості навчальних закладів вони пройшли за казенним сценарієм — гімн Росії, гімн Криму, оголошення тексту привітальних телеграм від «Держради» та «Ради міністрів», виступ директора про успіхи, слова вдячності вчителям і батькам від випускників і сжай-такий концерт силами художньої самодіяльності. І, власне, сам останній дзвоник. Все. До побачення, випускники...

Цього року не стала винятком з канцелярського стилю і Сімферопольська колишня українська гімназія, в якій нинішній випуск можна вважати ювілейним — він 15-й за рахунком. Батьки пам'ятають, що раніше такі збори, навіть не ювілейні, завжди проводилися з ширими почуттями і душою. Але сьогодні на шкільному подвір'ї, раніше, як правило, святково прикрашенному, жодних ознак свята — ні пропорів, ні транспарантів, ні гасел, ні вітань гостям. Змінився сам зовнішній вигляд учнів і батьків — тільки найбільш переконані зважилися одягти вишиванки, абсолютно немає символіки України — ні пропорів, ні прикрас в українських кольорах. На учнях — одяг без національних ознак, в одного класу — сині, в іншого — червоні стрічки через плече.

У фойє школи впадає в око дошка, на якій золотими літерами передруковані прізвища людей, які надали допомогу в становленні гімназії. Сьогодні вона — з порожніми рядками — там ще залишається слід від старанно стертих кімось прізвищ. З дошок видалені імена українських та багатьох кримських політи-

ків, багатьох спонсорів. Наприклад, стерте прізвище Джорджа Сорося, хоча гранти його благодійного фонду були однією з опор в часи становлення гімназії — за рахунок їх купувалися підручники, технічні засоби навчання. У приміщенні ще вивішенні українські рушники, але це вже просто даніна традиції, спотворення реальності, адже на сцені актового залу вже виставлені праці тільки Росії та Криму, а сама гімназія вже на три чверті російська.

Свято в «установі» проводилося в два прийоми. Спочатку молодші класи відзначили закінчення навчального року, а потім відбулося спеціальне зібрання. Коли батьки та учні старших класів зібралися в залі, включили гімн Росії, але більша частина присутніх залишилися сидіти. За ним пролунав гімн Криму, деякі з них, що сидів, піднялись, але більшість так і залишилися сидіти. Сценаристи що частину свята ніби внесли за дужки. Тільки після гімнів ведучі оголосили, а тепер, мовляв, починається саме свято.

І далі вдячні учні гімназії виплеснули в зал весь біль прощання і всю любов до своєї школи. Оголошується покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку, і кошік виносять під пронизливу музичну, що вивертає

душу. Прощальний вальс випускників з вишитим рушником — і на очах багатьох учителів, учнів та батьків у залі з'являються слізози. На сцені шикуються випускники. Вони дякують вчителям і добром словом згадують колишнього директора школи Наталію Руденко, яка очолювала гімназію з моменту її створення, якій не дозволили довести навчальний рік до кінця і примусили звільнитися чиновники і «самооборона». Коли прозвучало її прізвище, зал вибухає бурхливими оплесками. Сьогодні Наталія Іванівна змушені залишити Крим, але її тут пам'ятають. «Це її стараннями створена гімназія як навчальний заклад і як дружний колектив новаторів — учителів і учнів. Ми любитимемо і пам'ятаємо вас, Наталія Іванівна...» — говорили випускники.

Вчителі та учні пам'ятають, що раніше на всі свята в гімназії, а особливо на останній дзвоник для старшокласників і на випускні вечори в гімназію приїжджає багато гостей — депутати різних рівнів, керівники країни, регіону, шефи, спонсори, письменники, артисти, громадські діячі. Вони не тільки вітали школярів, але й дарували набори книг у бібліотеку, комп'ютери, навчальне обладнання. Сьогодні нікого з них у залі немає. Гімназія осиротіла. Більше того, до гімназії не прийшов жоден чиновник — ні з «ради міністрів», ні з «держради», ні навіть з міськради...

Виконуюча обов'язки директора гімназії Олена Безіщенко розповіла, що в школі сьогодні навчаються 870 учнів, серед випускників-дев'ятирічників і серед старшокласників по 7 гімназістів отримують відзнаки. На майбутній рік вже укомплектували три класи з російською мовою навчання та один — з українською.

Як відомо, комплектуванням за-

ймалося управління освіти Сімферопольської міськради. Воно ж разом з «міністерством освіти і науки Криму» проводило «роботу з батьками», після якої три чверті з них написали заяви з проханням перевести їхніх дітей в російськомовні класи. «Просто вони вивили бажання, щоб їхні діти навчалися в школі, яка розташована не в типовому будинку звичайної архітектури, а в приміщенні з басейном і зимовим садом...» — пояснює вчителька.

«Тому «свято» вийшло справді зі слізами на очах. По суті, цей «останній дзвоник» — прощання не просто з гімназією, а прощання з її широю українською душою, яку насильно «виселили» з неї, прощання з усюєю українською освітою в Криму. «Сьогодні я б сказала: «За ким подзвін? За всім українським у Криму!» — сказала для Крим.Реалії Надія Сергіївна, маті одного з учнів. Після завершення нинішнього навчального року значна частина учнів разом з батьками переїжджає на материкову частину України, вони підуть вчитися в українські школи.

«Незважаючи на свято, на душі все дуже неспокійно і прикро», — сказав кореспондент Крим.Реалії десятиklасник Данило Михайличенко. — Тут виховувалися майбутні громадяни України, ми маємо будувати нову країну, і вважаю неправильним, що сьогодні тут висить російські пропори і лунає гімн Росії. Через ліквідацію гімназії ми з батьками переїжджаємо до Києва, і я далі навчатимусь у школі з поглибленим вивченням української мови та літератури. Я хочу вчитися і потім працювати у своєї країні, разом зі своїм народом».

На прощання випускники всі разом виконали гімн гімназії.

«Гімн українською мовою,крім того, в ньому є такі слова: «Гімназія наша кримська, гімназія наша українська», тому, я думаю, що його незабаром спробують переробити якось інакше», — сказав нам Сергій Д., учень одного з класів, який ще продовжує навчання, — але для нас цей текст завжди буде нашим гімном, і ми сподіваємося, що він ще повернеться в ці стіни».

Олег СОЛОВЕЙ

ГІМН УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ

Сл. Данила КОНОНЕНКА

Муз. Зекіє ПЛАКАЄВОІ

Погожий день. Синіє чисте небо. А біля школи зранку шум і гам...

Сьогодні всі стежки

ведуть до тебе,

Гімназіє, — науки світлив храм.

Прислів:

Гімназіє наша кримська,

Гімназіє українська,

Знань глибоких криниця,

Мрій високих світлиця.

Як нам тебе не любити,

Як нам без тебе жити?

Ти виросла для нас,

немов із казки,

З людської і любові, й доброти.

Нас класи кличуть —

увійтіть, будь ласка.

Нас вчителі запрошуують зайти.

Прислів.

Лунає дзвоник на шкільній лінійці,

Скликає нас — навчаться пора!

І ми заходим, юні українці,

У храм науки, щастя і добра.

Прислів.

Тут все для нас.

Тут наших знань основа,

Тут дружби чисте джерело

струмить.

Тут господиня — наша рідна мова,

Яку ми будем вчити і любить.

Прислів.

А за вікном стоїть погожа днина,

Проміння сонця заливає клас.

Вічизною люба, мати-Україно,

Спасибі, що піклуєшся про нас!

Прислів:

Гімназіє наша кримська,

Гімназіє українська,

Знань глибоких криниця,

Мрій високих світлиця.

Як нам тебе не любити,

Як нам без тебе жити?

У КРИМУ ВІДБУВАЄТЬСЯ НАСИЛЬНИЦЬКА РУСИФІКАЦІЯ

МЗС України висловлює рішучий протест у з'язку з діями Росії, спрямованими на відверте знищенні системи освіти в тимчасово окупованій Росією Автономній Республіці Крим. Про це йдеться в заявлі МЗС України, повідомили УПІАН у прес-службі міністерства.

«Численні звернення громадян, сигнали міжнародних правозахисних організацій, обурення батьків, вчителів і учнів ігноруються російською стороною. Шляхом тиску і залякування прискореними темпами відбувається насильницька русифікація багатонаціонального Криму», — йдеться в заявлі.

У МЗС обурені наміром окупантів влади перетворити унікальний освітній заклад — едину гімназію в м. Сімферополь з українською мовою навчання на російськомовну. У міністерстві зазначили, що, відповідно до Закону України від 15 квітня 2014 року «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», відповідальність за порушення визначених Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу-окупант, відповідно до норм і принципів міжнародного права.

«У з'язку з цим, закликаємо російську сторону до цивілізованого і поважливого ставлення до культурно-історичних, етнічних, цивілізаційних надбань цієї древньої землі і вимагаємо не порушувати права кожного її мешканця на освіту рідною мовою», — наголошується в заявлі МЗС України.

30 травня цього року з цього приводу до МЗС РФ було передано офіційну ноту протесту МЗС України.

Як повідомлялося раніше, викладання в єдиній у Сімферополі українській гімназії окупантами влада Криму вирішила перевести на російську мову (три з чотирьох класів кожної паралелі), хоча в місцевій «конституції» задекларовані три державні мови.

МЕДЖЛІС ВИМАГАє ВІДКРИТТЯ КРИМСЬКОТАРАСЬКИХ ШКОЛ

Меджліс кримськотатарського народу на засіданні 29 травня ухвалив рішення «Про заходи, спрямовані на забезпечення прав кримських татар на користування, спілкування, виховання і навчання кримськотатарською мовою», повідомляє QHA.

Згідно з документом, регіональним і місцевим меджлісам доручається організувати широку інформаційно-роз'яснювальну роботу серед кримських татар у частині їхніх прав на користування, спілкування, виховання і навчання кримськотатарською мовою.

Також доручається разом з педагогічною громадськістю і кримськотатарськими громадськими організаціями сприяти направленню батьків дітей шкільного та дошкільного віку в термін до 10 червня 2014 року заяв на адресу місцевих органів управління шкіль-

Ця стаття професора Михайла Брайчевського була опублікована в журналі «Розбудова держави» № 7 за 1992 р. Відтоді минуло уже понад двадцять років, а вона не втратила своєї актуальності. За цей час відбулося чимало змін у суспільно-політичному житті таких європейських країн, як Югославія, Чехословаччина, в українському Криму... Йде боротьба за передел кордонів на Сході нашої держави. Тож дуже доречними стосовно нинішніх умов видаються питання, порушені в статті М. Брайчевського «Історія з географією», которую ми й хочемо запропонувати нашим читачам.

(Закінчення. Поч. у № 22)

З числа проблем, які виникають у зв'язку з розвалом СРСР, територіальна є найбільш складною і найбільш небезпечною. Відчайдушні волання з приводу перегляду кордонів лунають то тут, то там, і ті, хто до них вдається, не усвідомлюють, з яким вогнем вони граються. Вони уповнюють на омоній й бетеери, сподіваючись грубою силою задушити національно-визвольну боротьбу, забуваючи, що ця боротьба не підвладна примітивній схемі, а елементарна арифметика тут втрачає силу. Часи канонерок давно минули.

Здавалося б, такі прецеденти, як Алжир, В'єтнам, Афганістан, мусили б проходити надто заповзяливих політиків. Ми бачили, як озброєні до зубів найсучаснішою зброєю імперіалисти (Франція, США, СРСР) виявилися безсилими проти народного ентузіазму. Та й сумний досвід Карабаху мав би стати повчальним уроком.

Починається, як і завжди, з малого. Аби покарати непокірливу Литву, що надумала вийти з Радянського Союзу, білоруське керівництво (звичайно, за намовою Московського центру) заявило територіальні претензії на кілька сіл і хуторів, що в 1940 р. з міркувань життєвої практики були перенесені зі складу Білорусі до складу Литви. То був би звичайнісінький курйоз, але курйоз надто небезпечний. У відповідь Литва могла б запровадити повернення її не до порівняння більших територій — першу литовську столицю Новогрудок, міста Крево, Ошмяни та ін.

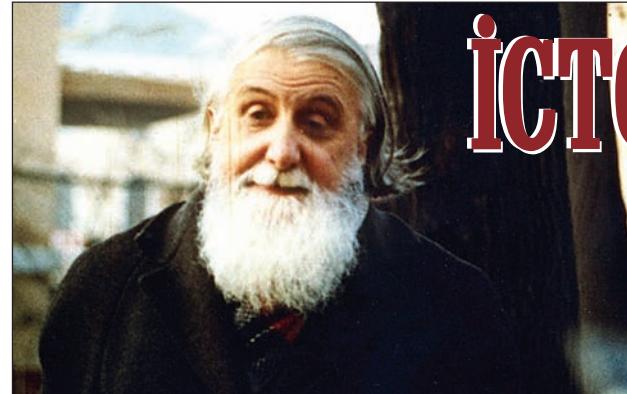
Далі — гірше. Велике враження на світову громадськість справили несподівані заяви російського керівництва (Б. Єльцин, О. Руцький, А. Собчак та ін.) про територіальні претензії РРФСР до України, якщо вона наважиться вийти з-під влади Москви. Ці заяви, народжені в запаленій уяві деяких політиків, виглядають цілковитою фантастикою. Ані Донбас, ані Харків, ані Одеса ніколи російськими не були і, сподіваємося, ніколи не будуть. Жодних прав — ані юридичних, ані історичних, ані моральних — на ці регіони Російська Федерація (РФ) не має. І команді Єльцина слід виважити повною мірою реальні перспективи, що вимальовуються для російського народу не дуже привабливо. Адже й від Росії можна забажати територіальних поступок, причому досить солідних.

Україна проти негайного перегляду кордонів і рішуче підтримує Гельсінську угоду. Але якщо би справді хтось виступив з подібними вимогами, то й наша Республіка висуне свої просторові претензії, на відміну від російських, цілком обґрутованих. В цьому відношенні у наших сусідів не повинно бути жодних ілюзій. На той випадок РФ довелося б розлучитися із Стародубчиною, з частиною Курської, Воронезької,

Белгородської обл., а головне — з Кубанню.

Україна протягом своєї драматичної історії ніколи не прагнула панувати над іншими народами і над чужими краями. Київська Русь, чия державна територія виходила за етнічні рамки Української Русі, становила собою федерацію, в межах якої і Половецьке (білоруське), і Суздалське (російське) князівства користувалися автономними

Михайло БРАЙЧЕВСЬКИЙ

правами. Вихід Північно-Східної Русі у другій половині XII ст. з-під влади Києва не зустрів серйозного опору.

І нині Україна (чи не єдина східноєвропейська держава) не має у своєму складі чужих земель. У нашій республіці благополучно живуть представники численних етнічних груп, але в жодному районі жодна етнічна єдність не складає демографічної більшості. Единий виняток — Крим, де українці становлять статистичну меншість, і де більшості взагалі немає, завдяки надзвичайній розмаїтості етнічного складу. Тут черезезполосно живуть росіяни, українці (значна частина яких штучно зросійщена і офіційно вважається росіянами), татари, німці, греки, караїми, вірмени, євреї і т.д. Отож Крим становить особливу проблему, що добре усвідомлено українським керівництвом, яке надало Криму статус автономної республіки.

Таким чином, у складі України відсутні регіони, які мали б підстави претендувати на вихід чи передачу їх до складу інших держав. Але по всьому периметру республік стикаємося з фактом, що безумовно українські території з незрозумілих причин ще й досі перебувають під юрисдикцією іноземних держав.

Україну, грубо кажучи, обкарнали з усіх боків. Про Росію вже сказано вище. Берестя, Пінськ, Турів, Мозир — споконвіку українські міста сьогодні перебувають у складі Білорусі. Чому? Польща захопила Холмщину, Замостя, Західну Галичину з містами Перемишлем, Сянком, Ярославом, Ряшевим та ін. Чехословаччина утримує українську Пряшівщину, Румунія — Південну Буковину з давньоруською Сучавою.

Більше того, надто спритні сусіди ще плекають надії на подальше розширення своїх володінь за рахунок розчленування нашої Республіки. Так, Росія мріє про Півден-

з Одесою, Донбас, Харків. Польщі дуже хочеться мати Львів та інші західноукраїнські міста. Бо, як заявив один з авторитетних польських діячів, неможливо зrozуміти історію польської культури без цього. Чехословаччина, яка сама стоїть на межі розвалу, прагне до «повернення» Закарпаття. Румунії дуже подобаються Чернівці, Білгород-Дністровський, Ізмайл, а ще більше — Трансністria з центром в Одесі. Бідна Одеса! Хто її тільки не любить...

Якою мірою ці претензії обґрутовані і наскільки серйозної потребують уваги? Вважаємо, що жодної Аргумент «повернення» (а інших поки що не існує) має бути рішуче заперечений і відки-

ного арбітражу змінило своє етнічне обличчя?

Але на тому справа не кінчиться. Після 1940 р. були Ялтинська та Потсдамська конференції; були паризькі переговори 1946 р. і мирні угоди з нашими сусідами, серед яких бачимо і колишніх ворогів — гнобителів українського народу, і колишніх спільнотників по антигітлерівській коаліції. І якщо Угорщина, Румунія, Болгарія, Фінляндія в ході Другої світової війни воювали проти нас, то Польща, Чехословаччина і Югославія виступали поряд з Англією, Францією, США в ролі союзників. То чи не пора вже забути про той жупел і повернутися до реальної геополітичної ситуації?

А вона, ця ситуація, виглядає дуже небезпечною та двосторонньою гострою. Україна може виступити (і за пев-

ком незалежні держави, на сьогодні вже визнані цивілізованим людством. Припинив існування Союз, на по-розбівовані Російський конгломерат націй та народів.

До складу колишньої РРФСР, перефарбованої у Російську Федерацию, входять 16 автономних республік, що мають деякі ознаки державності (свої конституції, уряди, економіку тощо), але не користуються правом виходу зі складу імперії; б національних областей, підпорядкованих країновій адміністрації, отже, позбавлених всякої державності — навіть в урізаному вигляді; б національних округів, яким забезпечуються (принаймні формально) деякі права національно-культурної автономії. До складу країнової адміністрації, отже, позбавлених всякої державності — навіть в урізаному вигляді; б національних округів, яким забезпечуються (принаймні формально) деякі права національно-культурної автономії.

До складу країнової адміністрації, отже, позбавлених всякої державності — навіть в урізаному вигляді; б національних округів, яким забезпечуються (принаймні формально) деякі права національно-культурної автономії.

Национально-визвольна боротьба, що почалася, тягне за собою дезінтеграцію і розкладання новоявленої «твори народів». Першими почали кавказькі народи. Чечня уже заявила про вихід зі складу РФ. За нею ідути інші етнічні групи регіону: осетини, інгуши, кабардинці, черкеси, адиге, балкарці і т.д. Вони об'єдналися в конфедерацію гірських народів Кавказу. І цей процес не стримується ні танками, ні вертолітами, а ні пустопорожніми деклараціями та заклинопаніїми.

На порозі виходу стоять Надволжанці. Тут проголосив себе незалежним Татарстан. Його приклад наслідують Башкортостан (Башкірія), Чувашия, далі — мордові, моря, Удмуртія. Про вихід з Російської Федерації заявили Карелія, Якутія, Тува.

Спробуємо уявити собі, як на такому тлі виглядатиме проблема кордонів, якщо здоровий глуп не змусить зняти її з порядку денного. Про Україну вже була мова, але не тільки вона може висунути обґрутовані територіальні претензії до Росії. Білоруси на повній підставі можуть зажадати повернення споконвіку білоруських Смоленська та Пскова. Певні вимоги висуне Казахстан. Естонія претендує на деякі райони Петербурзької та Псковської областей. Проблемою не буде розв'язання з великородзинницькими позиціями залишається Кенігсберг, перелицований на Калінінград; взагалі питання німецької автономії в Росії, попри спокійну обстановку, залишається однією з найкарколомніших тем сьогодення по-політиції.

І справа не обмежиться рамками колишньої РРФСР. Уже Фінляндія вимагає Карелію, Японія — Курильські острови (а далі, напевно, і Сахалін). Китай розмахнеться на всю територію імперії Чингісхана. Явно експансіоністські плани плекають Туреччину та Іран. Іде пройде межа тих претензій? Вони

наростатимуть, як снігова куля.

Та найстрашнішим для Росії буде розкладання самої російської нації, що трохи затрималося, але починає себе активно виявляти. Маємо на увазі так званий регіоналізм, про який російська преса не любить писати, але який вже став помітною політичною та ідеологічною силою і перспективним напрямком соціального руху.

Їдеться про усвідомлення російськомовним населенням Уралу, Сибіру, Далекого Сходу, Наддонщини та інших регіонів себе новими націями, відмінними від російської. Процес аналогічний тому, що завершився в кінці XVIII ст. у Новій Англії (Массачусетс, Коннектикут, Бермонт, Делавер, Меріланд, Нью-Йорк, Нью-Джерсі, Нью-Гемпшир, Род-Ай-

ІСТОРІЯ З ГЕОГРАФІЄЮ

ленд) і увінчався національно-визвольною війною американських штатів за незалежність.

В ході тієї війни американці (янки) усвідомили себе осібною нацією, хоча й зберегли англійську мову як засіб спілкування. Отак і величезні простори Сибіру, Алтаю, Уралу рано чи пізно прокинулись і виборюють собі право на нормальний, ні від кого не залежний розвиток, і дай, Боже, щоби той процес обійшовся мирними засобами, без війни за незалежність.

Ще у виступі на I з'їзді народних депутатів колишнього СРСР письменник В. Распутін торкнувся проблеми сибірської нації. Нині ця проблема поступово набуває широкого розмаху та поглиблена як рух за визволення регіонів-територій, що визначилися в ролі суворих реалій. Це і є регіоналізм, майбуття якого виглядає досить оптимістично. Недопініювати його, в кожному разі, не рекомендується.

А коли зі складу РФ виїдуть не лише традиційні неросійські нації Кавказу, Надволжанщини, Північного Сходу, а й молоді російськомовні нації — сибірська, уральська, далекосхідна та ін., то що ж лишиться від «великої Росії», введені в етнічні рамки? «Чотирнадцять губерній» — в основному російське нечорнозем'я: області Московська, Ярославська, Іванівська, Володимирська, Пензенська, Тамбовська, Тверська, Орловська, Калузька, частина Курської, Воронезької, Белгородської, Брянської.

Росіянам доведеться втратити не лише Казань, Уфу, Чебоксари, Іжевськ, Саранськ, Сіктівкар, Нар'ян-Мар, Якутськ, Смоленськ, Псков, Оренбург та інші інотетнічні регіони, а й Нижній Новгород, Вятку, Симбірськ, Самару, Саратов, Царицин та інші. «Велика Росія», якою так захоплювався П. Століпін, яку намагалися втримати А. Денікін, Й. Сталін та М. Горбачов і яку мріють відродити численні Бабуріни, Стерлігови, Жириновські, перетвориться на природні ресурси.

Чи про такий фінал мріють російські націонал-патріоти?

МОМЕНТИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄСТВОРЕННЯ

Коли нація знає своє минуле, то її значно легше конструювати майбутнє. Зараз важко сказати, як почувалися наші предки-руси, скажімо, у Х чи у XII столітті. Або пізніше — у складі Великого князівства Литовського. Яким був рівень етнічної свідомості освічених та простих людей? Чи існували тоді якісь мовні комплекси? Що відчували наші предки, контактуючи з німцями, турками, арабами? Коли з'явлювалося таке поняття, як національна солідарність?

Велику цінність становили б писемні свідчення сучасників, які могли б пролити світло на поставлені запитання. Усвідомлюю, що коли

АДМІРАЛ КОЛЧАК ВРАХОВУВАВ НАСТРОЙ УКРАЇНСЬКИХ МОРЯКІВ.

ТРИУМФУ В СЕВАСТОПОЛІ ПЕРЕДУВАЛА РОБОТА «ПРОСВІТИ».

Всім відомо, що Чорноморський флот на початку ХХ століття був українським настільки, що навіть адмірал Колчак не міг цього не віднести. Виступаючи 7 квітня 1917 року на Пушкінській площі в Севастополі, він сказав дослівно таке: «Мені випала честь говорити з українцями, що зібралися тут, заявив про їхнє існування і наочно це засвідчити. Чорноморський флот, керувати яким я маю за честь, на 90% складається з синів цієї нації.

О. Колчак

Я не можу не вітати українську націю, яка дала мені найліпших моряків, які тільки є у світі!». Схоже, що на той момент жодних національних комплексів українські моряки не відчували, навпаки — було піднесення. Мовної проблеми також не існувало — на відміну від середовища ВМС України у 90-ті роки минулого століття. Є цікаві свідчення у вищезгаданій статті Олеся Кошули «Севастополь — місто Української слави і трагедії» («Кримська світлиця» від 10.02.2012). Автор розлого цитує спогади активного учасника українського національного руху Михайла Михайліка. Той згадує, що в місті з'явилися оголошення про збори в приміщені цирку Трущі, окремо були надслані повідомлення у військові частини: «У ніч на неділю почався дощ, а зранку він став ще сильніший. Організатори зборів занепали духом, боялися, що через дощ люди не прийдуть... Але страх був даремним. У призначений час вулицями, які вели до центру, під дощем, що лив як з відра, ішшли, мало не бігли, юрби матросів, козаків, цивільних. Скрізь лунала українська мова. Можна було почути всі українські дialekti: і м'яке мелодійне полтавсько-херсонське «я», і тверде західне «а» (радно), і поліське «е» (теле), і чернігівсько-сіверські дифтонги (вуї)... З усіх кін-

ців України всі ці люди, прочитавши відозву про українців, рушили на збори...».

Як бачимо, це той рідкісний момент нашої історіографії, коли звучання найрізноманітніших діалектів фіксувалося навіть в Севастополі. Нагадаю, що йшлося про період піднесення українського духу. Тоді український патріотизм підкresлювався, а не приховувався. Деякі офіцери навіть вибачалися за незнання української. Це також зафіксовано:

«На трибуні — голова комісії Зошенко. Його промова густо пересипана цитатами з «Кобзаря». Йшлося про минуле України, про тих, хто мріяв про волю і працював у підпіллі. Промова була в дусі високого ідеалізму і любові до близького». А далі таке: «Під оплески й вигуками «Ура!» і «Слава» оратор сходить з трибуни, а на його місці з'являється струнка й енергійна постать морського офіцера. Це корабельний інженер Неклієвич. У руці — зшиток. Перепросяв українською, що говориме російською. За його словами, школа, виховання, служба в чужинців не дали йому зможи виконати заповіт Шевченка: «І своє не цурайтесь...». Ось такою була ситуація на флоті. Або говорили українською, або вибачалися, що не знають її.

До речі, польський військово-морський історик Рене Грегер вважав, що особовий склад Чорноморського флоту становим на 1 січня 1917 р. складався з 65% українців і 28% росіян; (для порівняння — на Балтійському було 73% росіян та 15% українців). Проте, як бачимо, адмірал Колчак назвав іншу цифру — 90%. Або не знав достеменно, або хотів зробити приемне українцям. Звичайно, таке національне піднесення не було б можливим, якби йому не передувала тривала і жертовна робота «Просвіти» та багатьох українських патріотичних організацій. Впливали й потужні фактори — зокрема, демократизація політичного життя в масштабах усієї Росії.

На яку епоху спиралися українські патріоти на флоті? Ні, не на Київську Русь. Усім дарувала нахнення козацька доба. Думаю, не в останню чергу тому, що саме цей період української історії був геніальною оспівкою Тарасом Шевченком. Вищезгаданий Микола Неклієвич (капітан 2 рангу) згадував: «Відбулось кілька надзвичайно численних українських маніфестацій і походів у Севастополі, які показали міць українського руху і були гарно властивані, з великою кількістю жовто-блакитних прапорів, з учасниками, одягненими в національні українські одяги. А в одній маніфестації брав участь

чумацький віз з кругорогими волами і цілій відділ матросів з лінійного корабля «Св. Євстафій», перебраний на запорожців на конях».

Крім того, як згадує мічман Яким Христич, в урочистій ході, присвячений Зеленим Святам, взяла участь «в малярничному полтавському старовинно-козацькому жіночому строю» Софія Колчак (котра, до слова, народилася в місті Кам'янець-Подільський), дружина командувача флоту адмірала Колчака.

ОДРАЧ ОПИСАВ АНЕКСІЮ БЕРЕСТЕЙЩИНИ І МОВНУ СИТУАЦІЮ У ДОВОЄННОМУ ЛЬВОВІ

Прикро, що тоді українці не змогли скористатися сприятливими історичними обставинами і не збудували міцної держави. Тому довелося вчитися виживати в рамках інших державних утворень. Відомий письменник з Берестейщини Федір Одрач (1912-1964) у своїх художніх творах добре описав дискомфорт, який відчули українці цього краю, коли їх у 1939 році насильно приєднали до Білорусії. Водночас в його повістях не фіксуються прояви білоруського шовінізму. Очевидно їх і не було — сябри просто виконували волю Сталіна і не зловтішалися з природою анексії частини української території. До речі, Федір Одрач наводить цікаві приклади, коли до української Перепросії Українською, що говориме російською. За його словами, школа, виховання, служба в чужинців не дали йому зможи виконати заповіт Шевченка: «І своє не цурайтесь...». Ось такою була ситуація на флоті. Або говорили українською, або вибачалися, що не знають її.

До речі, польський військово-морський історик Рене Грегер вважав, що особовий склад Чорноморського флоту становим на 1 січня 1917 р. складався з 65% українців і 28% росіян; (для порівняння — на Балтійському було 73% росіян та 15% українців).

Проте, як бачимо, адмірал Колчак назвав іншу цифру — 90%. Або не знав достеменно, або хотів зробити приемне українцям. Звичайно, таке національне піднесення не було б можливим, якби йому не передувала тривала і жертовна робота «Просвіти» та багатьох українських патріотичних організацій. Впливали й потужні фактори — зокрема, демократизація політичного життя в масштабах усієї Росії.

На яку епоху спиралися українські патріоти на флоті? Ні, не на Київську Русь. Усім дарувала нахнення козацька доба. Думаю, не в останню чергу тому, що саме цей період української історії був геніальною оспівкою Тарасом Шевченком. Вищезгаданий Микола Неклієвич (капітан 2 рангу) згадував: «Відбулось кілька надзвичайно численних українських маніфестацій і походів у Севастополі, які показали міць українського руху і були гарно властивані, з великою кількістю жовто-блакитних прапорів, з учасниками, одягненими в національні українські одяги. А в одній маніфестації брав участь

діяньскіх українців, які, на його думку, суттєво відрізняються від чиновників-росіян:

«Уважно прислухаюся до переходжих. Крім польської, чую теж і українську мову.

Ось напроти мене поспішають кудись по-советському зодянні урядовці з чорними портфелями; квапливо наставляю вуха: говорять чистою українською мовою. Ще мить слідкую за їхніми рухами — видалися вони мені не такими «служащими», до яких я звик ще в Пінську. Отже, наші підсноветські зазбручання; діяка Богові, ще не наподібніся до людей з півночі. Ще в їхній ході, в жестах рук, міміші облич можна відчути якусь міру, якусь тактовність, якусь скромність... Це не те, що директор пінського госбанку, від якого я втікав, ніби від Люципера, це не хвальуватив Борис Алчев, не услесиво-підступний Логвінов. Це, як-н-як, земляки, діти спільній всім нам батьківщини — України...»

ЕЛЬВІНА ЗЕКІР'ЯЄВА В ТАТАРСТАНІ СУМУЄ ЗА КРИМОМ І... УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Зрозуміло, що тоді українці не змогли скористатися сприятливими історичними обставинами і не збудували міцної держави. Тому довелося вчитися виживати в рамках інших державних утворень. Відомий письменник з Берестейщини Федір Одрач (1912-1964) у своїх художніх творах добре описав дискомфорт, який відчули українці цього краю, коли їх у 1939 році насильно приєднали до Білорусії. Водночас в його повістях не фіксуються прояви білоруського шовінізму. Очевидно їх і не було — сябри просто виконували волю Сталіна і не зловтішалися з природою анексії частини української території. До речі, Федір Одрач наводить цікаві приклади, коли до української Перепросії Українською, що говориме російською. За його словами, школа, виховання, служба в чужинців не дали йому зможи виконати заповіт Шевченка: «І своє не цурайтесь...». Ось такою була ситуація на флоті. Або говорили українською, або вибачалися, що не знають її.

До речі, польський військово-морський історик Рене Грегер вважав, що особовий склад Чорноморського флоту становим на 1 січня 1917 р. складався з 65% українців і 28% росіян; (для порівняння — на Балтійському було 73% росіян та 15% українців).

Проте, як бачимо, адмірал Колчак назвав іншу цифру — 90%. Або не знав достеменно, або хотів зробити приемне українцям. Звичайно, таке національне піднесення не було б можливим, якби йому не передувала тривала і жертовна робота «Просвіти» та багатьох українських патріотичних організацій. Впливали й потужні фактори — зокрема, демократизація політичного життя в масштабах усієї Росії.

На яку епоху спиралися українські патріоти на флоті? Ні, не на Київську Русь. Усім дарувала нахнення козацька доба. Думаю, не в останню чергу тому, що саме цей період української історії був геніальною оспівкою Тарасом Шевченком. Вищезгаданий Микола Неклієвич (капітан 2 рангу) згадував: «Відбулось кілька надзвичайно численних українських маніфестацій і походів у Севастополі, які показали міць українського руху і були гарно властивані, з великою кількістю жовто-блакитних прапорів, з учасниками, одягненими в національні українські одяги. А в одній маніфестації брав участь

Ф. Одрач

Сімферополя Басири Хусейн, кримчанка афганського походження, яка вважає себе українкою. Разом зі своїм 14-річним братом Тимуром та 12-річною сестрою Вагмою вони добре вивчили українську мову. Це яскравий приклад того, що навіть у Криму частина молоді з погавою ставилася до державної мови, вважаючи, що українці — передовім політична нація. І якби не цинічна агресія з боку Росії, ця тенденція тільки б міцніша. На материковій Україні — тим більше. За 14 років у

Сімферополі заслужена вчителька Вірою Іванівна Гальченко, яка приступила мені любов до української мови. Зате українську мову і культуру все охочіше засвоюють неукраїнці. Про це, зокрема, свідчить конкурс імені Петра Яцика. На різних етапах конкурсу неодноразово перемагала учениця тепер уже 10 класу 33-ї середньої школи Сімферополя Басира Хусейн, кримчанка афганського походження, яка вважає себе українкою. Разом зі своїм 14-річним братом Тимуром та 12-річною сестрою Вагмою вони добре вивчили українську мову. Це яскравий приклад того, що навіть у Криму частина молоді з погавою ставилася до державної мови, вважаючи, що українці — передовім політична нація. І якби не цинічна агресія з боку Росії, ця тенденція тільки б міцніша. На материковій Україні — тим більше. За 14 років у

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНИ ГІ СЛАВА, І ВОЛЯ!

Випускники однієї зі шкіл Ялти під час шкільної лінійки почали співати український гімн у той час, як з колонок лунав російсько-радянський. Хлопці та дівчата зі стрічками випускників і жовто-блакитними хустинками зуміли на якийсь час перекричати потужну апаратуру, з якої лунав російський варіант радянського гімну. Багато хто з присутніх на лінійці зустріли український гімн оплесками.

Тим часом, як повідомив «Подробностям» на правах анонімності один з випускників, у школі учні змущують писати по

НЕ ЦУРАЙМОСЬ, БРАТИ, СВОГО РОДУ Й КОРІННЯ!

Чим зайняти свою голову людині, яка звикла думати, розв'язувати задачі з математики, фізики, чи просто з життя, коли вже не прощеш в школі, внуки вже виросли, а сім'я стає все меншою? Читати, вишивати, займатись домашніми справами? Це так, але цього недостатньо. Можна ще писати спогади про своє життя і життя своєї родини, а при цьому виникає бажання більше дізнатися про цю родину, скласти її родовід, чи як зараз говорять — «генеалогічне дерево».

Добре, якщо члени родини підтримують родинні стосунки, листуються, обмінюються інформацією, світлинами, чи спілкуються в скайпі, чи хоча б по телефону. Я дуже легко склада таблицю — родовід своєї мами, бо з раннього дитинства знала дідуся, бабусю, двох маминих сестер, їхніх дітей і внуків.

Але нема в цій таблиці людей старшого покоління, ніж мій дідусь, який помер ще в 1939 році. Я не знаю, чи були в нього брати і сестри, не знаю бабусиної рідні. Останній раз була на маминій батьківщині в селі Глодоси на Кіровоградщині ще в 1953 році, коли закінчила середню школу і вступила до Одеського університету. Та тоді ні я, ні зовсім дорослі родичі не тільки не думали про родоводи, а боялись навіть загадувати про своїх рідних, близьких і далеких. Во раптом з'ясується, що хтось із них був репресований (як чоловік мамині сестри Яків Патютко), чи пропав безвісти після останнього повідомлення, що призваний в армію і вантажиться на «Красний Кавказ», який віходить з Одеси, як чоловік другої сестри — В'юн Петро. Так що краще було нічого не знати про родичів. А то раптом випливе, що хтось із них був розкуркулений в часи колективізації чи служив у петлюрівських загонах, чи жив десь за кордоном. При заповненні особових справ навіть ми, які вийшли би зі школи, не мали чуттів до українських шкіл, ні газет, а за українське слово на вулиці чи в громадському транспорті «русскоязична» маса ображала нас, як хотіла, називаючи нашу мову свинячою, собачою, мушкицькою, як і в часи «великої дружби народів», коли тільки один народ був «великим», а його мова — найкраща і найдержавніша... Таблицю мені не повернули і продовження листування не відбулося.

Цікавий випадок стався зі мною 10 січня цього року. Вже досить давно, більше 10 років тому, я хотіла скласти родовід своєї свекрухи — матері моого чоловіка, яка належала до роду Кочубеїв. Вона вже більше 10 років жила в нас, тому я попросила, щоб вона і мій чоловік допомогли мені в цій справі.

Я знала, що в неї було кілька сестер, племінники, і сподівалась, що ми легко впораємося з цією роботою. Та не так сталося, як гадало. Ганна Василівна з великом небажанням і не одразу щось почала робити, але мені нічого не показала і не дала. А тут ще й привезли до нас на кілька днів мого маленького внука, якому тоді було роки два, і потрапив цей листочок паперу йому в руки, а він його чи пом'яв, чи порвав, і пррабабусю це так образило, що вона відмовилась повернутися до цієї справи. Я пробувала щось робити сама, та матеріалу виявилось зовсім обмал.

Коли вже не стало Ганни Василівни, а слідом за нею і її сина, я написала про ці втрати в Умань і Ростов-на-Дону родичам, послала почату таблицю-родовід Коочубеїв, попросила додовнити її відомими ім'ямі.

Родичі відповіли, але родичка з Ростова дуже скруто — лише імена і дати народження двох братів і двох своїх дітей, і навіть свою дату народження не сповістила, бо відчуvala себе дуже ображеною розпадом СРСР, і тим, що не може тепер так вільно пересуватися по всій території колишнього Союзу, як раніше. І що росіянин тепер чомусь дуже не люблять в новоутворених незалежних державах.

Мене таке звинувачення трохи образило, бо в Криму, скоріше, ми, українці, відчували себе упослідженими, не маючи тут ні українських шкіл, ні газет, а за українське слово на вулиці чи в громадському транспорті «русскоязична» маса ображала нас, як хотіла, називаючи нашу мову свинячою, собачою, мушкицькою, як і в часи «великої дружби народів», коли тільки один народ був «великим», а його мова — найкраща і найдержавніша... Таблицю мені не повернули і продовження листування не відбулося.

Несподівану союзницю у цій справі я знайшла в Умані. Внучка однієї (наймолодшої) з шести сестер Коочубеїв — Ірина доповнила таблицю-родовід новими даними і іменами. До того ж Іринка розповіла мені, що вона теж, як і я, цікавилася історією родини Коочубеїв. Вона на-

віть їздila до села Дубова, де колись жило це немаленьке сімейство, знайшла місце, де вже нема будинку, з якого їх змуслила розбігтися по світі після розкуркулення «рідна» радянська влада. Там, в Дубові, Іринку вже вважали своєю...

І все ж робота з родоводом нікак не клейлась, і так минуло 10 років...

І ось що сталося 10 січня 2014 року.

Коли мати моого чоловіка Ганна Василівна переїхала до нас влітку 1989 року (залишивши державні непогану квартиру в місті Городок поблизу Львова), вона привезла вишивту кар-

графії, які лежали в альбомах Г. В., відклала, та знову повернулась до альбому, і на цей раз знайшла маленькое foto, з якого, напевно, був зроблений портрет. А на звороті: «На добрий спомин — Максим. 18.03.28 р.». Я майже впевнена, що на портреті — Максим Осадчий — чоловік

А. М. Осадча із сином Віталієм і внуком Богданом

Марія, Ганна, на деяких навіть були імена, а на двох — навіть прізвища діток, з яких я дізналася прізвища двох сестер, дітей яких були на знімках.

Наступного дня син знаходить в шухляді, якою він постійно користувався останні 7 років, малесеньку записну книжечку з адресами сестер нашої бабусі, хоч коли б не прізвища на знімку дітей, я не знала б, чи це прізвища. І ще я пригадала, що колись записала в якійсь своїй кулінарній книзі три адреси якихось родичів Ганни Василівни, та не знала, хто вони є. А прізвища були такі ж, як на знімках.

Знайшла і ще дещо з'ясувала.

Одна з адрес у записній книжечці і в «Домоводстві»

була кіївська. Я зателефонувала знайомому до Києва, попросила його знайти мені номер домашнього телефону за вказаною адресою і прізвищем, іменем та по батькові. І вже наступного дня мала цей номер.

Відразу ж зателефонувала, і, на моє щастя, наша родичка — Олена, племінниця моєї свекрухи, яка на 10 років старша від мене, жива, і змогла дати дуже важливу інформацію про своїх рідніх. Цю інформацію, крім неї, мені вже ніхто не міг би надати. А я могла й запізнатися!..

Про найстарших у моєму родоводі предків, які одружилися після скасування кріпацтва, тобто в 1861 році, я дізналася з автобіографії Ганни Василівни, яку вона таки написала в 1999 році, але, на жаль, там нема навіть імен її сестер, її сина, нема відомостей про її чоловіка, тільки те, що був учителем і помер

в 1933 році, та кілька слів про його родину, але теж без імен... Як же залякала «рідна» радянська влада людей, що і через 10 років після розпаду Союзу вони боялись назвати імена своїх ще живих, та й мертвих рідніх... І ще цікавий факт і матеріал для продовження роботи над родоводом.

Чоловік найстаршої з сестер Коочубеїв — Лідії був військовим (офіцер Червоної армії). В 1938 році він був репресований, але, можливо, в час війни все-таки воював і загинув.

В час німецької окупації старшу дочку Лідію — Юлію (1925 року народження) забрали в Німеччину, де вона працювала на заводі. Познайомилася з сербом, одружилася. Визволили їх американці, і молода сім'я виїхала аж в Австралію. Мабуть, згадувались, що нічого хорошого її, дочці «ворога народу», та ще й яка жила за кордоном (дарма, що не за своєю згодою), та ще й одружилася не зі «своїм», не варто було чекати.

Дві дочки Юлії, які народились в Австралії, ще до

нашої незалежності приїджали як туристи в Україну, і навіть попросили повізти їх до бабусі в Умань. Побачення тривало аж дві години, але ні прізвища, ні адреси Юлії і її дочек в родичів не залишилось. Знаємо, що є ще й син Юлії — Петер, так що можна починати пошук, знаю навіть як, але поки що не хочу...

* * *

З автобіографії

Ганни Василівни Коочубей
Мій дід — Максим Коочубей був реєстровий козак. Мав свою гарну садибу над річкою Ревуха, невелике господарство, пасіку, ловив рибу. Мені було 8 років, коли дід Максим помер (тобто в 1918 році).

Мій батько — Коочубей Василь Максимович мав початкову освіту, працював у поміщика секретарем і бібліотекарем. Батько до кінця свого життя любив читати. Мав домашню незмінну бібліотеку. (Помер в 1932 році).

Моя мама Юлія Фоківна була дочкою кріпаків. Мамина мама Надежда і батько її, а мій дід Фок Фадєєвич в молодості були кріпаками. Мій дід Фок обслуговував суддю, там і навчався читати й писати.

Бабушка Надя мені часто розказувала, як жили люди за кріпацтва. Її було 18 років, коли скасували кріпацтво (тобто вона була 1843 року народження). Тоді вони з дідом Фоком одружилися.

Мой батьки (Василь Максимович Коочубей і Юлія Фоківна) одружилися в кінці 1898 року. Батько залишив роботу у поміщика, закупив орної землі 20 га, побудував гарний будинок на 4 кімнати. Кухню і прихожу на підвальні, великий дівір, хліви для скотини, засадив садок і відігрався до 29 року.

В 1929 році попав під розкуркулення. Все майно забрали, виселили з дому. Ми, діти, всі вже були дорослі, крім сестри Марії. Її тоді було 8 років (насправді, 10 років), її виключили із другого класу як дочку розкуркуленого, але згодом вона закінчила технікум, а після війни — інститут.

І ще трохи моїх думок про сім'ю Василя Коочубея.

Очевидно, був він розумною, працьовою людиною, якщо, залишивши роботу у поміщика, зміг купити 20 гектарів землі і завести своє господарство, мати шестеро чи семеро дітей. Всі дівчата були освіченими, багато читали (моя свекруха багато читала до самої смерті в 93 роках). Співали в хорі, займались в сільській «Просвіті». На старих фотографіях бачимо гарно вбраних панночок, а не замучених тяжкою працею на колгоспних полях селянок, яких нам показували в фільмах про колгоспне село (навіть в таких залакованих, як «Кубанські козаки»). Але це вже інша історія...

Алла Миколаївна ОСАДЧА
м. Феодосія

Тут — всі сестри Коочубей, крім Ганни, і деякі їхні діти

ДЖЕМІЛЄВ ОТРИМАВ ПРЕМІЮ СОЛІДАРНОСТІ У ВАРШАВІ

Лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемілєв отримав у Вар-

шаві премію Солідарності імені Леха Валенси. На-городу Джемілєву вручили екс-президент Польщі Лех Валенса та нинішній глава польської держави Броніслав Коморовський, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Присудження Премії Со-лідарності кримськотатарському діячу радо сприя-нято усім народом, оскіль-

ки вона вважається наго-родою не конкретній лю-дині, а всьому народно-візвольному руху кримсь-котатарського народу», — заявив кримськотатарською мовою під час нагоро-дження М. Джемілєв.

За його словами, ця на-городе є великою мораль-ною підтримкою кримсь-котатарському народу, оскільки «ця підтримка сьо-годні потрібна як николи».

Окурушина сонця в пригородах світу

Форум проходив з 15 до 17 травня, і кримські учасники — заступник директора з наукової роботи Кримськотатарської республіканської бібліотеки ім. І. Гаспринського Лейля Кадирова, науковий співробітник Кримськотатарського музею мистецтв Шефіка Абдураманова, головний редактор жіночого журналу «Арзі» Лентара Халілова, тележурналіст ДТРК «Крим» Зоре Пінка, співачка Афізє Касара та інші — всього шістнадцять жінок вилетіли 14 травня літаком із Сімферополя до Москви, а звідти, з аеропорту Домодедово — в Казань, де приземлилися о другій годині ночі. Неважаючи на пізній час, їх чекали. І після прибууття ще кількох делегацій — з Франції, Туреччини, Фінляндії та Польщі усіх разом відвезли автобусом для розміщення в готелях «Татарстан» і «Біляр». Кримська делегація поселилася в «Білярі».

Перший день розпочався зі знайомства з головою виконкому II Всесвітнього конгресу татар Рінатом Закіровим. У найбільшій бібліотеці Татарстану учасникам роздали у фірмових пакетах довідково-інформаційний матеріал про форум, збірники нарисів про найвідоміших казанських жінок, книги з рецептами татарської кухні, буклети.

— Ми у відповідь вручили господарям привезені з собою з Криму наші подарунки: вишите панно «Дерево життя», книги і журнали, в яких відображене життя кримських татар, — розповідає Е. Черкезова. — Почастували їх національними солодощами.

Після спілкування та обміну враженнями від зустрічі — поїздка по місту. Казань за останніх п'ять років у процесі підготовки до літньої Універсіади разюче змінила свій зовнішній вигляд. Правда, це обійшлося місцевим владам у 280 мільярдів рублів, але, як кажуть, шукрука кімнати варта. Старі будівлі відреставровані, перетворено з використанням сучасних технологій дороги, збудовано багато нових споруд, у тому числі головна джума-мечеть республіки Кул Шариф з багатьма мінаретами. Висота чотирьох основних — 58 метрів. Це — шедевр сучасної культової ісламської архітектури. Мечеть знаходитьться на території Казанського кремля і разом з християнськими храмами складає цілісний архітектурний ансамбль.

Вчителі, що входили в склад делегації, з інтересом знайомилися з татарськими на-вчальними закладами. Гостей форуму радо зустрічали в гімназіях № 2 і № 12, ліцеях-інтернатах №№ 2, 4 і 7. Їхні директори, завучі, педагоги показували своє матеріально-технічну базу, ділилися професійними здобутками і методиками.

Завершився цей день увечері переглядом у Татарському державному академічному театрі ім. Галіаскара Камала спектаклю Ркайля Зайдуллі «Улеп яратті» («Любов безсмертна») в двох діях про трагічну долю керівника жіночого медресе і першої жінки-казія (судді) в історії ісламу Мухліси Бубі.

Події розгортаються в застінках НКВС, де Мухліса-ханум піддається принизливим допитам і знуценню з метою вибити з неї зізнання в діях, яких вона не вчиняла. Спочатку її намагалися зламати, потім — хитро обманути, зіграти на її материнських почуттях. Однак усі ці підступи сталінських репресорів розбивалися об непорушну твердиню віри літньої жінки. Вона переможем проходити крізь усі випробування, а її кривидники виявляються поваленими. Віра дала їй твер-

дість духу і чистоту натури пройти стільки випробувань і залишитися стійкою, незважаючи на що, не зрадити своїм переконанням. Спектакль, зіграний національною мовою, протягом двох дій тримав глядачів у напрузі, від якої здригнулося не одне серце. «Драматичний сюжет в чудовому декораційному обрамленні та близьку акторська гра», — з таким відчуттям, за словами Е. Черкезової, виходили глядачі після спектаклю із залу.

Крила доль — у розгортанні

Жінки, сім'ї, діти — ці три напрямки є головними в діяльності громадської організації татарських жінок Республіки Татарстан «Ак калфак» («Шапка справедливості»). З часу створення в 1990 році вона розробила багато пропозицій, надала конкретну допомогу державі в розв'язанні найбільш гострих проблем жіночтва, зокрема, безробіття, охорони материнства і дитинства, підтримки багатодітних сімей, підвищення ролі жінок у світовому економічному і політичному процесах, консолідації татарської нації шляхом збереження і розвитку національної мови,

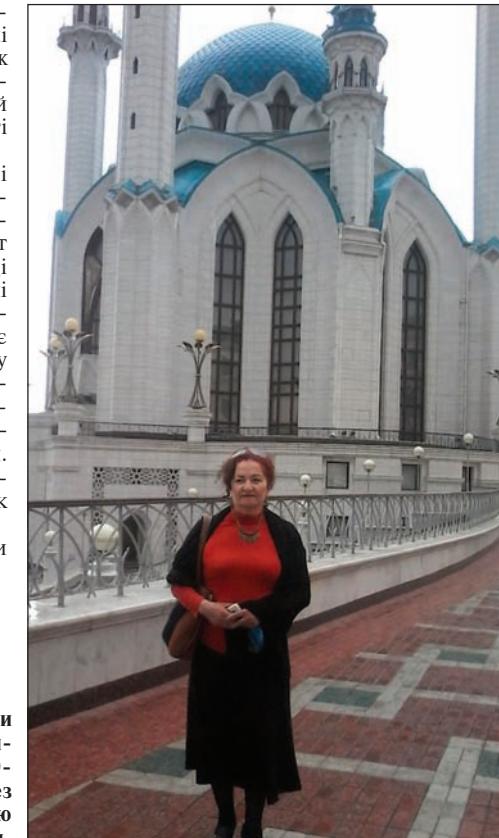
М. Джемілєв наголосив, що Україна сьогодні пере-буває у небезпеці, оскільки країна, яка, згідно з Бу-дапештським меморандумом 1994 року, мала гарантувати територіальну цілісність України, окупувала частину її території. «Не знаю, скільки триватиме окупація (Криму — **ред.**), але це залежатиме від дій світової солідарності», — зауважив М. Джемілєв,

порівнюючи агресивні дії Росії в Україні до загарбницьких походів конкістадорів у XVI столітті.

Мустафа Джемілєв став першим лауреатом польського аналога Нобелівської премії миру «Солідарність» — за зміцнення демократії, прав і громадянських свобод в Україні. З 1 млн. євро нагороди 250 тисяч євро отримає сам переможець, а 750 тисяч мають бути витрачені на реа-

лізацію програм, які вибирає сам лауреат.

Після урочистої вечери у Варшаві в неформальній атмосфері поспілкувалися із Мустафою Джемілєвим президент США Барак Обама. Перед цією зустріччю М. Джемілєв заявляв, що він просить Б. Обаму активізувати санкції проти Росії. За його словами, санкції мають діяти до моменту, поки не буде звільнений останній квадратний метр окупованого Криму...

НА ВІДСТАНІ ДУПІ

Поїздка в Казань на II Всесвітній форум татарських жінок стала для Ельміри Чекрезової, завідувача виставково-експозиційного сектора Всеукраїнського інформаційно-культурного центру, засłużеного діяча мистецтв Криму, поверненням у молодість. У 20-річному віці ще жителькою Узбекистану вона вже побувала в цьому місті і тепер, через десятиріччя прибувши в складі кримської делегації, була вражена новою забудовою центральної частини столиці Татарстану, величими площами з різноманітними фонтанами.

Звичай, сім'ї. Її голова Кадрія Ідрісова, виступаючи на пленарному засіданні, що відбулося в театрі, розповіла про те, яку допомогу надає організація в становленні національних шкіл, гімназій, сприє відкриттю недільних шкіл і курсів з вивчення татарської мови, літератури, мистецтва, історії в місцях компактного проживання татар, яку участь бере в розробці законодавчих актів про соціальний і правовий захист материнства, дитинства і батьківства, проведенні засідань клубу «Поради молодій сім'ї» тощо. Організацією проведено Всеросійський форум «Жінки в ХХІ столітті: сім'я і суспільство».

Після її виступу представниці татарських організацій з інших регіонів Російської Федерації та зарубіжжя поділилися своїм досвідом щодо вивчення рідної мови в інших мовних середовищах, збереження національних традицій і звичаїв, розвитку культури. Від Криму виступили музезнавець Шефіка Абдураманова та журналістка Ельвіна Сейтова, розповівши з використанням слайдів про роль кримськотатарських жінок у нових кримських реаліях, їхні завдання та проблеми. А коли відома кримськотатарська співачка, заслужений діяч мистецтв Криму Афізє Касара вийшла на сцену в національному костюмі і заспівала а капельно старовинну народну пісню «Я сказала «еліф», я сказала «бе», їй гаряче аплодували. У перерві підходили знайомитися більше, уточнювали зміст тексту до цієї красivoї, але сумної мелодії.

— Виступаючих було багато, — розповідає Е. Черкезова. — Когось хвалили, когось критикували. А в перервах між дискусіями і переїздами ми спілкувалися, співали.

Програма другого дня форуму була дуже насиченою: зустрічі в Академії наук Республіки Татарстан, Національному культурно-

користуються вірші дитячої поетеси, заслуженого діяча мистецтв Татарстану Йолдиз Шарапової. А віднині привезені делегатами до себе додому її книги поповнюють коло читання рідною мовою дітей і в інших країнах.

Заслухавши та обговоривши виступи і пропозиції, форум, в якому взяло участь більше ста татарських жінок з усого світу, назвав реалізацію завдань щодо збереження національної самосвідомості, цінностей духовного відродження, мови, традицій і звичаїв татарського народу пріоритетним напрямком діяльності жіночого руху.

Планів намітили багато. Це і створення нових жіночих організацій на місцях, робота жіночого активу з дитячими дошкільними закладами і загальносвітніми школами, проведення конкурсів, фестивалів, олімпіад і різних акцій, спрямованих на зміцнення татарської сім'ї, відродження національних звичаїв і традицій, вивчення рідної мови, розгортання широкого руху з вивченням свого родоводу і проведення його міжнародного конкурсу. Жіночим організаціям рекомендовано вивчити досвід Конгресу татар Тюменської області щодо роботи з дітьми-сиротами, вести пропаганду з впровадженням в життя татарського населення елементів національного одягу, сприяти економічній активності татарських жінок. З цією метою передбачається організовувати спільно з журналом «Сююмбіке» конкурс на найбільш успішний жіночий бізнес.

Письмена століті

Третій день форуму кримська делегація провела на вийзді в древнє місто Болгар, розташоване на лівому березі Волги, за 140 кілометрів від Казані. Воно засноване волзькими булгарами в X столітті. У 1969 році на місці городища було створено державний історико-архітектурний музей-заповідник, який є найпівнічнішою у світі пам'яткою середньовічної мусульманської архітектури і єдиним зразком болгаро-татарських пам'яток середини XIII-XIV століть.

— Відвідавши музей, ми немов здійснили екскурс в історію давньої Булгарії, — розповідає Е. Черкезова, — мильувалися збереженими пам'ятками архітектури та археології.

Тут усе просякнуло старовиною і духом предків татар: соборна мечеть з великим мінаретом висотою 36 метрів, відновленням за давніми кресленнями, мавзолей, ханска усыпальниця, колодязь Габдрахмана, чорна палата... За однією з версій у цій споруді знаходилося судилище. Пізніше в XIX столітті там була влаштована копільня, тому ззовні та всередині будівля почорніла.

На честь добровільного при-

йняття ісламу Волзькою Булгарією в 922 році в статусі державної релігії в заповіднику споруджено пам'ятний знак. Саме сюди, в центр залу великої красivoї споруди, помістили найбільший у світі друкований Коран, занесений у Книгу рекордів Гіннеса.

Поряд з ісламськими культовими спорудами розташовано православний храм — Успенська церква XVIII століття. А в музеї хліба відтворено весь землеробський цикл від вирощування зерна до випікання хлібобулочних виробів з демонструванням особливостей побуту казанських татар і булгар.

Повернулися з екскурсії пізно ввечері. Наступного дня вранці — від'їзд додому за таким же маршрутом, як і на форум, тільки у зворотному напрямку.

Серпіани схрещено вспадковані дороги
Три дні в Казані. Скільки подій, яскравих вражень і душевних емоцій, неповторних миттєвостей вмістили вони! Якщо в перший день кримчан, за словами Е. Черкезової, представниці татарської національності з інших регіонів не усъому розуміли, то чим більше вони спілкувалися і пізnavали одну одну, збільшувалося і взаєморозуміння. Кримським татарам висловлювали співчуття у звязку з Днем пам'яті жертв депортациї.

— Я дивилася на форум показ моделей одягу з національними елементами і мимоволі порівнювалася їх з стилізацією, здійснюваною нашими модельєрами, — говорить вона.

Помітно, що кримські татари відчувають більшу прив'язаність до рідних місць, своєї історії, народних традицій, звичаїв. Можливо, це пов'язано з репресіями, депортациєю, яких вони зазнали? І всі ці десятиріччя на відстані від Криму в кожній родині жила нація: ми обов'язково повернемося!

На її думку, татарські жінки, що воюють долі

БІЛЯ ДЖЕРЕЛ ТВОРЧОСТІ

МИХАЙЛО НАЕНКО. ІНТИМ ПИСЬМЕННИЦЬКОЇ ПРАЦІ: ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ.
— К: ВЦ «ПРОСВІТА», 2013 (БІБЛІОТЕКА ШЕВЧЕНКОВСЬКОГО КОМІТЕТУ).

Тримаю у руках після прочитання книгу земляка Михайла Наєнка, родом з благословеної Шевченкової Черкашини. Й думаю, на- самперед, про автора. Чи не від співчій говірки односельців багатої на таланти Звенигородщини — його любов до Слова, одержимість і артистичність вдачі, рідкісний хист філолога? Ще студентом зацікавився він славетними Сергієм Єфремовим і Василем Доманишким, що побачили цей кольоровий світ у сусідніх з його Гуляйполем (Берібіса) селах. Згодом написше про них статті-дослідження, проведе присвячені їм наукові конференції, видасть «Історію українського письменства» С. Єфремова, щоб ті, хто лише чув прізвища цих Великих Українців, пізнавали весь драматизм і все подвигництво їхнього життєвого і творчого шляху.

Він і сам з когорті подвійників. Дивовижно працьовитий, належить до тих щасливих людей, які знають «секрети» (а вони в умінні високої творчої самоорганізації), як можна в антрактах між незліченними засіданнями і нарадами встигати ще й багато написати. І це в той час, коли трудився в журналах, в Інституті літератури, коли захищав докторську дисертацію, очолював кафедру і деканат філологічного факультету в Київському університеті, коли брав участь у колективних академічних виданнях, упорядковував, фахово редагував, проводив філологічні семінари. А скільки провів усіляких зустрічей, виступів, написав передмов, рецензій, статей, відгуків! І встиг «виліпити» двадцять чотири монографії, що стали неординарними книжками. На моїй поліці — половина з них з автографами,

починаючи від перших за роками видання, як-от: «Жовтневі крила новелістички» (1980), «Краса вірності. У творчому світі Гончара» (1981), і до останньої, про яку йтиметься. А ще ж змежжив художні твори: «Отець Антоній. Чорнобильська трагікомедія», «Фауст». Трагедія. І за кожною книгою я впізнаю Михайла Наєнка за легкістю стилю, за цікавою інформацією не лише з філології, а й взагалі культури, що засвічує його ерудицію. Мені здається, якби Наєнко видав тільки свою книгу «Художня література України. Від міфів до модернії реальності» (фоліант більш як на тисячу сторінок!), його ім'я вже б не загубилося в нашій літературі (даруйте за тавтологію!).

Те, що ця книга «витерпіла» аж три видання (2005, 2008, 2012 роки), — безумовно, промовистий аргумент на користь подібних фоліантів. Дослідник популярно, без сухого академізму розмірковує (саме так, а не нудотно аналізує!) про вітчизняне письменство. Це в чомусь традиційне, але тільки його прочитання фольклору і класики.

Ось і остання за часом виходу книга літературно-критичних досліджень теж вельми об'ємна — близько восьмисот сторінок з чудовими ілюстраціями, довідками. Друге її видання значно додовнене порівняно з першим 2003 року. Побачила світ у видавничому центрі «Про-світи» як книга Шевченковського лауреата. Її суть уже в називі «Інтым письменницької праці», тобто мовиться в ній про потаємний поклик до творчості. Опублікована десять років тому, вона стала паритетом і продовжує інтригувати нові покоління читачів, особливо тих, хто мріє

стати... письменником. Мрійників про такий унікальний фах не бракувало в усі епохи. «Фокус» лише в тому, що для цього потрібне ніщо інше як покликання від Бога. Автор з притаманною йому полемічністю доводить: «подарований» Богом талант треба науково розвивати, збагачуючи знаннями і досвідом світової літературної практики. Тож немає тут «рецептів» творчості, зате простежуються нелегкі шляхи до вершин знаннях письменників, скажімо, нашого Т. Шевченка, який, будучи Майстром геніальних поетичних візій, все-таки просив-благав:

*Мій Боже мілий,
Даруй словам велику силу
Людське серце пробиватъ,
Людські слози проливатъ!*

Перефразовуючи відомий афоризм Вольтера, можемо сказати, що якби цієї книги й не було, її все одно слід було б вигадати, — як вигадали на початку минулого століття чеські філологи В. Ганка та Й. Лінда «Короледвірський рукопис» чи ірландець Дж. Макферсон «Поеми Осіанна» (1765), — нібито з благородною метою заповнити ось такими підробками болючі прогалини в національній культурі. До речі, відхиленням у письменницькій творчості (містифікація, плагіат, епігонство, стилізації, компіляції) автор рекомендованого видання присвячує весь свомий розділ. Йому ж самому не було потреби вдаватись до жодного з названих відхилень. Задум книжки, ймовірно, народився тоді, коли він, один із ініціаторів відкриття в Київському університеті спеціальності «Літературна творчість» (нині клопочеться, аби відкрити Літературний інститут), читав студентам лекції про надто катожне і таке спокусливе заняття,

як робота зі Словом. «Відшліфовані» лекції і лягли в основу книжки. Аналогічних досліджень в Україні ще не було. Подавалися різні поради на допомогу молодим авторам у збірниках, літератори інколи в інтерв'ю ділилися секретами своєї творчості, але до узагальнюючого характеру досліджень даної проблеми не доходило. Як бачимо, М. Наєнка сміливо можна назвати першопрохідцем чи, як колись казали, піонером у цій царині.

Дивно, здавалось би, «Інтым письменницької праці» — академічна монографія, а читається, як зауважив професор Я. Поліщук, «майже з детективним інтересом». А все тому, що М. Наєнко «грає словами, майстерно і дохідливо, вміє передати багатоші знання з історії літератури і літературознавства через десятки й десятки живих постатей письменників і діячів культури, власні вистраждані істини й спостереження підсилює не тільки їхніми думками, але й своїми художніми творами (фрагменти з трагікомедії «Отець Антоній», повість про В. Забілу «З першою росою», новела про О. Довженка «Бринить струна», вірши). Для прикладу. Оповідаючи про збудники натхнення (жінки, еротика, різni напої тощо) дослідник з поlemічною пристрастю спростовує поширене судження, що поет потребує лише од-

ного відсотка натхнення, а все інше — будenna робота. І переконує: писані без натхнення тексти ніколи не стануть художнім явищем, спростовує і не менш зачовгану думку, що передшла в легенди й анекdoti, нібито О. де Бальзак під час творення романів «підігрівав» себе великою кількістю випитої кави. Однака відомо й те, як окремі твори він довго, по кілька років «виношував», приміром, роман «Цезар Бірротто» — не виручала і кава.

Зі справді детективним інтересом читається і оповідь про те, як стосунки з жіночтвом надихнули І. Франка на створення поетичної збірки «Зів'яле листя» та інших шедеврів і породили цілком нову якість його поезії і прози, точніше, модерне світосприймання. Випадок рідкісний і повчальний у плані пошуку дороги до тогочасного читача. Критика тодішня не раз схрещувала мечі навколо імені поета, називаючи декадентом. З цього приводу іронічна зувага автора: «В інших поетів того часу були, мабуть, не менш драми з жінками, але вони чомусь нової якості в письменство не внесли». І далі: «...В часи Франка було немало «каменярів», але серед них тільки І. Франко відразу ж запропонував щось нове на місце зруйнованого...».

Схожими «сюжетами» ясно пересипані сторінки усіх семи розділів книги. З багатством фактів, афоризмів, цитат, з мовою живою, колоритною, густою, наче гречаний мед. Та головне — з неповторним стилем, який не стомлює і не дратує, як деколи буває причитанні наукових студій. Дослідник надає перевагу не тільки в цій, а й в інших своїх монографіях не «сухій» академічні лексиці, а філософсько-поетичні риториці, образному мисленню і таким чином тісно змикаються між собою літературознавець, філософ і балетрист. Проте М.

Наєнко — передусім філософ, мислитель і лише потім усе інше. Більшість його досліджень, по суті, про сенс життя як основу творчості, просягнання душевної гармонії, життєвої рівноваги в християнському й незатишному, а втім, прекрасному світі. Життя — чисте немілюче джерело, з якого має щедро черпати матеріал письменник, окрім, звісно, таких джерел, як історія, фольклор, природа, міфологія тощо, — не раз наголошує Наєнко в дослідженнях. Недарма один з розділів рецензованого видання має назву «Від джерел до джерел».

До теми літературної творчості близькі також питання розвитку теорії літератури в Київському університеті, оскільки пов'язані з можливим відкриттям тут Літературного інституту. Тому-то друга частина видання якраз і присвячена цим питанням («Теорія і літературна творчість, або Ad fontes університетської літературної теорії»). А третя частина містить довідкову інформацію про автора та уявлення про рецензію його праць вітчизняними і зарубіжними філологами («Про автора. З рецензій, відгуків, діалогів, листів»).

На завершення про те, з чого, можливо, варто було розпочати ці розмисли. Серед книжок, як і серед людей, трапляється не тільки буденна сірість, а й святкова піднесеність. Одні мало кого вхилиють, а інші знаходить своїх читачів одразу. До таких книжок належить «Інтым письменницької праці» М. Наєнка. Її автор жодного разу не ступав протоптаними стежками, обираючи для досліджень нові напрямки і складні теми, котрі завжди відзначаються свіжістю і оригінальністю. Тож хай ніколи не міліє джерело його творчості!

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель, письменник
с. Пруди,
Советський р-н в Криму

ТВОРЧІСТЬ НАШІХ ЧИТАЧІВ

НА МЕЖІ

Нависли мороки
крутими берегами,
бушую сіре море каламуттю,
тріщить бурвій об скелі баготами,
метаючи у них свою люттю.
Кипить казан,
неправдами набитий,
гримить сурма
дзвінкого голосом гуком,
сторічний дуб,
недолями покритий,
скрипить важким
несамовитим звуком.
Дрижить земля від гулу бетеерів,
снують колонами зелені чоловічки,
стоїть бригада вірних офіцерів,
оберігаючи
жовто-блакитні стрічки.
Вони стоять, і не здадуть нізацо
свою державу, за яку умрут.
Ta от біда — бо київські ледашо
самі її потроху розберуть.
Заклякля наша «швідома» еліта
в трясовині байдужості й багатств,
коростою корупції покрита,
і лишаями наглих святотатств.
Плоть свого брата ворогу здавати,
розбрізкуючи кровію з калин,
— для них нормальні,
й землю роздирати,
і айсбергом пустити Крим у плин.
Хай пропадуть із мороком
холодним,
хай лютий бурвій їх забере,
повергне
громом-гнівом всенародним,
Бо Україна — вічно не вмре!

* * *

Здіймається у небеса
торнадо вирівий,
кавалками
згустки людського горя носить,
а я сиджу в квартирі,
радію, що живий.
Принищнувши, гадаю,
що біда мене не скосить.

Хтось гине, хтось страждає,
поранений ридає,
кідається у відчай,
і б'ється об стіну.
А я собі в квартирі,
видвіляючись у вирій,
радію, що живий,
все решту не збагну.

Під вікнами процесії.
Несуть чиюсь труну.
Із площи доринає
гомін стройовий,
Сирени сповіщають о сьомій
про війну,
а я сиджу в квартирі —
радію, що живий.

* * *

Усе єство застигло у процесі,
процес розвідки усміхнених ідей.
У відчай, неспокой і стресі
кидалося у пошуку людей.
Байдужі погляди
летять тобі в обличчя,
чи наскріні, немов крізь поролон,
скляні зініці, й задублі віча,
як отвори в ілюзіях вікон.
Людей нема.

Пропали разом з літом,
таким співочим,
сонячним й чудним,
наповненим п'янким
паухучим цвітом,
людей нема. І я тепер один.

* * *

Віртуозить скрипка
життєдайним чаром,
хвилями гармонії melodія пливе,
рікками контрастів,
сонячним нектаром,
падає у серце, і воно живе!

Співом солов'їним,
думкою тужною,
болісними нотами музика щемить.
Тактами швидкими,
маршами прудкими,
вальсами і польками
у душі бринить.

Місяцем над обрієм,
летом соколиним,
горами й потоками, калиною сія;
Тризубом Вкраїнським,
поглядом єдиним,
виливає громом барви

музика моя!

Дмитро ПОЖОДЖУК
м. Львів

* * *

Більше з рум'янцем:
Кому б ту перевагу слід
Віддати — мені чи сонцю вранці?
Звичайно ж, сонцю в вишині.
Ти ж ба, я лаштую до тебе!
І він, повіривши мені,
Стойть, задивлений у небо.
А сонце й справді угорі —
Таке ласкаве і привітне,
Немов потрапив я у Крим:
Той — вільний ще, торік, у квітні.
Так цвіт тоді він, мов тюльпан,
Що в мене зріс перед порогом.
Дай, Боже, піде окупант,
І в Крим вернусь.

Бо як без нього?
Милуюсь... Згадую той Крим...
І хоч утішитися нічим,
Так обнадійливо горить
Тюльпан — во здравіе,
мов свічка.

Іван ЛЕВЧЕНКО
9 квітня 2014 р.
м. Кіїв

* * *

Зорить у майбуття
Чумацький Шлях,
Мережений і долями, і зірками.
А ми своєю кров'ю і кістками
Будуємо мости поміж світами,
Серця і душі вкарбувавши
у віках.

Дорогами Буття свій хрест несі.
Мандруючи від рідного порога,
Легкій долі в Бога не просі,
Легкій смерті попросі у Бога.

Життя прожити —
не поле перейти.
А поле бою перейти —
життя прожити.
І щоб життєвими дорогами
ходити,

УСЕ, ЧИМ ЖИВЕ ДУША УКРАЇНСЬКА, ОХОПЛЮЄ БАГАТОГРАННА ТВОРЧІТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА – ПОЕТА І ХУДОЖНИКА

Про Тараса Шевченка говорити легко, бо його поезії знає кожен з дитинства, і важко водночас, адже це зірка світової величини. Його ім'я називають першим в українській літературі, як Пушкіна – в російській, Шекспіра – в англійській. І саме письменникам було надано слово виступити на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Тарас Шевченко і сучасність», відкриття якої відбулося в Кримському академічному українському музичному театрі.

– Талант Шевченка багатогранний. Він – поет, художник, гравер, публіцист, – сказав голова творчого об'єднання російськомовних письменників Криму В'ячеслав Кілеса. – І не одна мама, народивши сина, подумає: «А може, це майбутній Шевченко?».

Поет Аблязіз Велієв перевів кримськотатарською мовою десять поезій з «Кобзаря», які вийшли в двомовний українсько-кримськотатарський збірник вибраних творів Т. Шевченка. «Заповіту», наприклад, ще до Великої Вітчизняної війни було здійснено чотири переклади кримськотатарською мовою. Його варіант – п'ятий. Нині до перекладацької Шевченківки долутилися поети молодшого покоління кримсь-

ких татар, щоб учні національних шкіл і класів могли вивчати його творчість рідною мовою.

Шевченко писав у «Щоденнику», що хоче відвідати Крим, про який багато чув у дитинстві від батька, про чумаків, що їздили на Сиваш по сіль, – говорить А. Велієв. – Однак доля розпреділялася інакше. Тож нехай живе ім'я Шевченка та його поезія на нашій землі у віках!

Кожен з українських поетів, за словами Михайла Вишняка, голови об'єднання україномовних письменників Криму, свое перо настроює на Шевченкову ліру, пісню і його думу про рідину країну. Це поет для епохи, це горизонт: чим ближче до нього наближається, тим більше він віддається від

нас. Це глибина, яку прагнуть осiąгнути нові покоління школярів, студентів, науковців.

На конференцію прибули представники з Польщі, Росії, Білорусі та багатьох міст України. Як повідомила член оргкомітету, завідувач кафедри української філології Кримського інженерно-педагогічного університету Ніна Грозян, від них надійшло 130 доповідей. Їх заслухування, обговорення та обмін думками відбулися вже наступного дня на секціях в університеті. А пленарне засідання, розпочате в театрі, продовжилося переглядом вистави «Назар Стодоля».

Її режисер-постановник Віктор Гуменюк – доктор філологічних наук, завідувач кафедри теорії та історії української літератури Таврійського національного університету ім. В. Вернадського, заслужений діяч мистецтв Криму, розповів, що театр неодноразово звертався в своїх постановках до творчості Шевченка. В його репертуарі

200-річчя з дня народження Т. Шевченка.

Основу сюжету становить історія козака Назара, закоханого в красуню Галю, яку корисливий батько – Хома Кичатий готовий посватати за старого чигиринського полковника. Реалізував цей задум іому взялася допомогти хитра і ласка до грошей служниця Стеха. Однак на заваді їхнім хитрошкам стає вірний друг Назара – Гнат Карий. Монологи і діалоги героїв перемежуються піснями, народними мелодіями, різдвяними колядками. Широкий спектр проявів душі українського народу прозвучав у дуєтах Галі (Діана Бурова) зі Стехою (заслужена артистка Криму Лариса Соколова) та Назаром (лауреат Премії Криму Андрій Фомін), в пісні Кобзаря (народний артист України Валерій Карпов).

Вистава рясніє влучними народними висловами і прислів'ями: «Нагадали коzi про смерть»; «Казав пан, що кожух дасть, тільки слово його тепле»; «Женися не на карих очах, не на чорних бровах, а

Зоя Мансурова з мамою (ліворуч) і А. В. Петровою

Цьогорічні випускні бали пройшли по всій Україні, не оминули вони і Крим. Кожного року прощання з випускниками без сліз не обходиться. Та в минулі роки під час розставання з друзями були слізи радості і надії, а цьогорічне прощання випускників Криму – це як сміх крізь слози. Ніби школу закінчили, треба радіти, але після слів педагогів: «Бажаємо вам щасливої дороги» – виступають слози. Якої дороги і куди? Щастя – де воно?

А все тому, що у багатьох випускників Криму відбрали віру! Віру у світле, добре і радісне майбутнє, якого вони так чекали і заради якого будували свої молоді плани. Все зламали за одну ніч. Не випускну, а окупаційну. Пам'ятаєте – «Киев бомбили, нам объявили, что началась война» – співали наші батьки і діди. Так-от, цьогорічні випускники в Криму пережили те, що 73 роки тому пережили їхні дідусі і бабусі. Правда, без авіаційних бомбардувань, які замінили репресіями й інформаційним та фізичним тиском на серця і душі молодих. Що робити? Куди йти вчитися? Як жити далі, а головне,

– де? Скільки запитань, замість одного рівної тому – як добре скласти ЗНО, щоб вступити до ВНЗ?

За словами керівника зразкової театральної студії «Світанок» КРЦДЮТ, засłużеного працівника культури України Алли Петрової, кожен черговий випускник чи випускниця залишають рубці на її серці. Цього року рубці додалось не тільки від прощання з випускницею «Світанку» Зоєю Мансуровою, але й від «страшного сну анексії», від якого хочеться швидше прокинутися, як від наркозу після операції.

Та, як кажуть, «війна війною, а обід подавай вчасно». Так і в студії,

СЛАВА ДІТЯМ, «СВІТАНКУ», УКРАЇНІ!

адже тут випускний не схожий на тисячі подібних у школах, тому що театр починається з вішалки, як казав К. Станіславський, і тому всі негаразди акторів повинні залишити за межами сцени. На перший погляд, все як скрізь, звучить шкільній вальс, от тільки музика і слова рідні, українські, у виконанні Наталі Май – «Пролунав дзвінок останній, солов'ям відзвінів». Двадцять один рік існує студія «Світанок», більше сотні випускників вийшли вже з неї, акторську професію вибрали 24 випускники. Цьогорічна випускниця Зоя Мансурова теж мріє стати актрисою. До студії Зою привела мама, коли їй було 4 роки, і тому мама, щоб доньку взяли, прописала їй один рік (в той час до студії брали із 5, а нині – з 7 років).

Минули 12 дитячих «світанківських» театральних років, як один день. Здається, лише вчора Зоя граваля зайчиків, лисичок точнісінько так, як малюки з молодшою групою, які саме для неї підготували свою коротеньку виставу і найчириші побажання. Дякуючи малюкам, Зоя наголосила, що студія «Світанок» – це її друга домівка, а студійці – велика родина. Щоб випускниця пригадала, які ролі виконувала, коли навчалася у середній групі, «світанківці» приготували для неї сцену з вистави «Лісова пісня» Лесі Українки. В цій виставі, яка ставилась декілька разів, Зоя зіграла багато ролей – і лісового

чорттика, польову Руслалку, ну і, звичайно, Мавку. Подарунком і несподіванкою стало те, що віталі випускницю не одна, а відразу три виконавиці ролі Мавки: Карина Громада, Ка-рина Селютіна та Олександра Михайлова. Підрозділа чудово заміна, і в репертуарі студії «Світанок» може знову з'явитись «Лісова пісня».

Зі студійним життям та зі своїми друзями Зоя прощалась в образі продавчині квітів Елайз із вистави «Хамелеон» Бернарда Шоу. Друзі по сцені підготували для Зої завдання – відгадати своїх геройнь, яких зіграла в студії «Світанок». Сабіна Петренко нагадала, як Зоя грава Бідьому за поемою Т. Шевченка, Валя Сокур – роль бабусі Севериних з вистави за п'єсою Васильченка «На першій гулі». Ніка Лапченко показала, якою Зоя Мансурова була міністершою у виставі «Голий король» за Андерсеном, а разом із Віолеттою Кириленко присутні згадали Зою – Роксолану у виставі «Пісня Амазонки» за повістю Віктора Стуса, нашого кримського письменника, і якою була Зінькою у виставі «По-модному» М. Старицького та Міріям з «Одержимої» Лесі Українки.

Випускний театральний вечір у

Святковий торт (фрагмент!)

зразковий театральний студії «Світанок» завершився, і прощання із цьогорічною випускницею залишило черговий рубець на серці керівника студії Алли Петрової. А щоб ці рубці розгладились, треба небагато: щоб Україна була єдина і неподільна, щоб доля у дітей була щаслива і щоб у Зої здійснилась її мрія – стати актрисою. Ну і найголовніше, про що говорили на «світанківському» випускному, – звичайно, про мир. Саме миру і спокою сьогодні так не вистачає всій Україні і українцям.

А на завершення прозвучала прощальна пісня, яку завжди співають усі вихованці театральної студії «Світанок»: «Прошавай, рідна школо моя, тільки знай, сумуватиму я. Пам'ятай ці слова золоті: ти для нас – найдорожча в житті...»

Олександр ПОЛЬЧЕНКО

ПРО ЩО СЬОГОДНІ МРІЮТЬ ДІТИ?

За радянських часів майже кожна дитина мріяла стати космонавтом. Сьогодні дитячі мрії стали зовсім іншими, й летіти в космос вони вже не хочуть. Натомість, сучасні діти встановлюють рекорди, здобувають нагороди, рятують життя та мріють бути відомими у світі.

Напередодні Дня захисту дітей «Укрінформ» поспілкувався з молодими талантами та дізнявся про їхні історії успіху та мрій.

Шишанова Дар'я з села Вітрогон Луганської області в свої 10 років — чемпіонка України з важкої атлетики серед юнаків та дівчат до 13 років; рекордсменка України у ваговій категорії до 36 кг (має 4 рекорди).

Важкою атлетикою дівчинка почала займатися з восьми років. «Все почалося з того, що моя сестра, як теж займається важкою атлетикою, запропонувала мені пройти подивитися, як вона тренується.. Мені сподобалося. Запитала дозволу у мамі і почала тренуватися», — розповідає Дар'я.

Юна спортсменка починала з невеликої ваги, потім наваження зросли. «Мій рекорд — 45 кг і 55 кг у ривку (Дар'я має вагу 40 кг — ред.), у сумі піднімаю 94-98 кг», — говорить Дар'я.

Тренується дівчинка щодня, крім неділі, по 2-3 години. «Мої однокласники запитують: «Як ти цю вагу піднімаеш?», кажу: «У мене є бажання, а отже, мені це легко».

Антону Богуцькому з Борисполя лише 12 років, а він уже нагороджений грамотою за героїзм і мужність, виявлені під час порятунку людини.

«Я врятував дідуся, коли він провалився під кригу, — розповів він. — Це було на зимових канікулах: я поїхав до бабусі в село, і вранці ми з дідуся пішли на риболовлю. Коли поверталися додому, лід почав трікати, дід провалився. Виліз з-під льду йому заважав важкий портфель. Я одразу побіг за палицею, щоб витягти його, але й сам провалився. Однак зміг відрватися і допомогти

дідуся», — розповів хлопець. Мрії у Антона амбітні, і він ними охоче ділиться. «Моя мрія — бути прокурором, і хочу, щоб усе завжди проходило мирним шляхом, щоб всі люди жили в мірі і злагоді», — зазначає він.

Десятирічна Іванна Решко з села Ключарки Закарпатської області — учасниця телевізійного шоу «Next Star» у Бухаресті; лауреат та переможець обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів з вокалу. Фіналіст Всеукраїнської премії «Діво Дитина-2014» в номінації «Найкраща дитина».

«Співаю з чотирьох років, за цей час взяла участь у багатьох конкурсах в Україні і з кордоном. Була в Румунії на конкурсі «Remember», де мені дали титул міс-«Найкраща виконання», — розповідає дівчинка.

Попри те, що мрія Іванки бути на одній сцені та співати з відомими співачками, вона не хоче бути схожою на жодну з них. «Я мрію стати співачкою і виступити з Ані Лорак, Тіною Кароль. Мій кумир — Ані Лорак, але я хочу бути схожою на саму себе. І готова зробити все, щоб моя мрія здійснилася», — говорить вона.

Іванна зазначає, що премії для неї — не головне. «Я ніколи не засмучуєсь, коли, наприклад, посидаю друге місце. Я йду на конкурс, щоб показати себе та свій талант», — розповідає співачка.

Тринадцятирічна Мар'яна Щербак з Білої Церкви — переможниця міжнародних конкурсів «Сонце, радість, краса», «Зоряні мости», «Музична парасолька», «Кришталеві грона» та всеукраїнсь-

кого — «Диво пісня», учасниця телепроекту «Зірковий час».

«Я займаюся співом з 8 років. Думаю, що я особлива тим, що маю джазовий голос, співаю джаз, і це моя пристрасть, — розповідає Мар'яна. — Я мрію бути співачкою світового масштабу і співати на великих сценах. Моїм кумиром є співачка Крістіна Аглера».

Незважаючи на свій юний вік, дівчинка думає не лише про музику, але й про мирне майбутнє країни. «Я мрію, щоб Росія зупинилася, щоб цього всього не було, тому що, справді, багатьом країнам вона (Росія — ред.) зашкодила. Тому я хочу, щоб в Україні був мир, не було війни, щоб люди жили мирно і країни також», — говорить Мар'яна.

Юний науковець, член Малої академії наук України шістнадцятирічний Віктор Куриленко з Кривого Рогу створив пристрій для ефективного очищення води. За науковою роботу «Новий погляд на водоочищення і водопідготовку» він отримав бронзову медаль на ХХІ Міжнародній конференції молодих учених «ICYS-2014» у м. Белград.

«Я почав цікавитися науковою ще з 4 класу. А ідея установки для очищення води з'явилася у 8 класі, коли відвідував гурток з суднобудування. Виготовив підводний човен і захотів зробити його більш автономним. Отож винайшов пристрій для отримання водню як палива. І через якийсь час переробив його в пристрій для очищення води. Ефективність його досягається за рахунок використання електрода у вигляді тривимірної решітки, яку я сам винайшов і отримав патент», — розповів хлопець.

Мрія у хлопця незвична, як для школяра. «Я хочу зробити Україну менш енергозалежною, щоб вона не піддавалася зовнішньому впливу», — наголосив Віктор.

Підготували
Віталіна НАЗАРОВА
та Ольга НАГОРНЯК

Доброго дня, «Джерельце!» Мене звати Марія. Живу в Сімферополі, закінчила дев'ятий клас. Дуже люблю школу, подобається навчатись, захоплююсь спортом. Особливо мене приваблює баскетбол, бо під час гри відчуваю свободу, енергійність та красу руху. Люблю ще писати вірші, малювати. Творчість дарує мені світ натхнення, добра, політ мрій.

* * *

Україно, рідна ненько,
Щиро тебе славлю!
Всю любов
моого серденька
Тобі посилаю.

Як же хочу повернутись
Я до тебе, мила!
Пам'ятаю твоє сонце,
Воно мене гріло.

Хочу бачити народ —
Наш народ єдиний,
Ta з народом
прославляти
Тебе, Україно!

Марія
МИРОШНИЧЕНКО,
учениця 9-А класу
НВК «Школа-гімназія»
№ 10
м. Сімферополь

«БІБЛІОТЕКА — FOREVER!»

26 травня співробітниками бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополя було проведено бібліо-день «Бібліотека — forever!».

У гості до бібліотеки прийшли учні 4-Б класу гімназії № 9 (викладач — Томілова І. Г.). Головні завдання, які поставили співробітники бібліотеки на уроці: ознайомити з правилами бібліотеки; включити дітей у коло читання; прищепити інтерес до книг, до читання, виховувати дбайливе ставлення до книг.

У програмі заходу учням було запропоновано: знайомство з бібліотекою і її структурою, слайд-подорож «Найкращі бібліотеки світу», медіа-вікторина «Читач-початківець», показаний відео-флешмоб «Мисливці за привидами в бібліотеці», майстер-клас «Ми — книговидавці!», юні читачі власноруч створили книгу з віршами великих світових поетів. Кожен отримав у дарунок міні-буллет «Що читають твої кумири», в якому запропоновано ряд книг, які стали настільними у світових зірок шоу-бізнесу.

Йдучи з бібліотеки, кожна дитина стала нашим читачем і пообіцяла привести до нас свого друга.

Ірина РЕЙДЕР,
заступник директора бібліотеки-філії № 4
ім. М. М. Коцюбинського

«Джерельце»

ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ ШЕВЧЕНКА ЧЕРЕЗ ГРУ

28 травня в Національному музеї Тараса Шевченка відбулася презентація дитячої гри-квесту «Картя Шевченкових пригод», розроблена за сприяння Міністерства культури України та ДП «Центр розвитку сучасного мистецтва».

Побудовано навчально-розважальний квест у вигляді маршруту за книжкою-картою. З цікавими історіями про життя і творчість Тараса Шевченка та основними віхами його біографії. Разом з тим, у кожній залі маленькі відвідувачі ознайомлюються і з центральними експонатами в Музеї Шевченка. В процесі огляду експозиції діти отримують одне із завдань: записати називу або звернути увагу на деталі, порахувати щось, зображене на

картині, описати людину, зображену на полотні, закінчити вірш тощо. Полегшиши виконання завдання допомагають підказки — фрагменти малюнків чи предметів, про які йдеться. Після завершення кожен з учасників квесту отримує заохочувальний сувенір, пов'язаний із творчістю Великого Кобзаря.

Ініціатива впроваджено в рамках культурно-освітніх програм Міністерства та святкування 200-річного ювілею з дня народження Тараса Шевченка. В рамках акції Музей планує і надалі проводити подібні інтерактивні екскурсії для учнів 3-6 класів. Першими відвідувачами стали учні 5-го класу однієї з київських шкіл.

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Павло ГРАБОВСЬКИЙ

Гіркими словами вилилися з-під його пера рядки сумної автобіографії: «Горем та зліднями почалося мое життя, горем та зліднями й скінчиться. Ale не треба мені світових заман та ласкою, але тільки дали спромогу працювати для рідного краю, присвятити йому ті слабі сили, які ще остались в моїм покалічені та понівечені тілі. Не дають і не дадуть...». Справді-бо, з тридцятьма восьма років життя поета двадцять літ минуло в неволі, в тяжкій хворобі. Тавруючи зло й насильство, він захищав зневідомих і скривдженіх.

Давно стали хрестоматійними поезії П. Грабовського для дітей, зокрема «Швачка», «До школи», «Щоглик». У цих та інших віршах поет закликає малих читачів до громадянської активності, подає чудові малюнки рідної української природи.

Царські тюмори та заслання не могли зломити мужнього сина України духовно, але підточili його фізичні сили. Помер Павло Арсенович Грабовський 12 грудня 1902 року в Тобольську, де похованій поряд з могилами декабристів.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, учитель, член НСПУ

ДО ШКОЛИ

Ну, прокидайтесь, діти:

Ранок — до книжки пора!

Сонечко вспіло залити

Все посеред двору!

Швидше вдягайтесь

до школи!

Краші прогаєте дні,

Пізно вертати, — ніколи

Їх не завернете, ні!

Змалку кохайтесь в освіті,

Змалку розширюйте ум,

Бо доведеться у світі

Всяких назнатися дум.

Треба самим розвертати:

Як і до чого все йде,

Шлях безпомілишно

взяти —

Той, що до правди веде.

Щоб не зросли ви на сором

(Бійтесь найпаче того!)

Ta не зробились позором

Рідного краю свого!

ІШВАЧКА

Рученьки терпнуть,

злипаються віченьки...

Боже, чи довго тягти?

З раннього ранку

до пізньої ніченьки

Голкою денно верти.

Кров висисає

оте остохиджене,

Прокляте нишком шиття,

Що паненя, вередливе,

У ВІКТОРА ЯНУКОВИЧА, ПРЕЗИДЕНТА У САМОВІГАННІ, У ДАВНИНУ БУЛИ ЗНАНІ ВЧИТЕЛИ ІЗ ЧИСЛА УКРАЇНСЬКИХ ГЕТЬМАНІВ. ЧИ ВІДАВ ПРО НІХ «ПРОФФЕСОР», ЧИ НІ – ХТОЗНА. А ТІЛЬКИ ЙОГО ПРАВЛІННЯ ТА ВЧИНКИ ДУЖЕ СКИДАЮТЬСЯ НА ГЕТЬМАНУВАННЯ ІВАНА БРЮХОВЕЦЬКОГО, ЯКИЙ ОБМАНУВ СВОЇХ ВИБОРЦІВ І ЗАРАДИ ШКУРНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА ВЛАСНОГО «БРЮХА» ПЕРЕТВОРИВ УКРАЇНУ В РУЙНУ. ТА ТАК І НЕ РОЗКАЯВСЯ...

Такого нікто не чекав від кошового отамана Війська Запорозького Івана Брюховецького. В 1662 році (7170-му від Створіння Світу) він не просто лаяв Юрія Хмельничченка, а виступив супроти нього з війском. Козаки подейкували:

—Хоч один наслівся. Бо той Юріс скоро зовсім за напастить Русь-Україну. Куди не кинь оком — одна руїна.

А багатьом старшинам було невтімки: ще недавно Брюховецький, будучи джурою, за дорученням Богдана опікувався навчанням Хмельничченка і раптом така переміна... Та справжні його наміри стали зрозумілі, коли він у цьому поході проти Богданового спадкоємця з'єднався з табором царського воєводи, князя Григорія Ромодановського. Після тієї зустрічі Брюховецький став відверто підтримувати політику Московії. Тільки й чути було від нього, що лише дружба з православними браттями дозволить вберегти вольності та права. При цьому послиався на Переяславську угоду Богдана Хмельницького. Багатьом стало зрозуміло: Брюховецький мітить на гетьманство.

А щоб заручитися підтримкою чорні, він почав на всі заставки лаяти старшин, які, з його слів, лише й дбають про те, щоб розбагатити та сісти на шию простого люду. Вони й кровопивці, і жадоби, і глитай. І це була правда. За безвільного та недалекосхідного Юрія Старшина та полковники, що хотіли, те й витворили, по три шкури дерли з селян. Казали — на потреби війська. А в самих виростали пишні маєтки. Це дуже злило бідарів. І напередодні виборів нового гетьмана вони свої надії на краче життя пов'язували саме з ним. На «чорній раді» в Ніжині, що відбулася 17-18 червня 1663 року, прості козаки й послопити, яким нарешті дозволено було голосувати, уже добряче напідпитку, дружно загукали з передніх рядів:

— Івана Брюховецького — в гетьмані!

— Якима Сомка — на стіл! — неслось з іншого краю.

— Василь Золотаренко достойний булави! — гули та свистіли козаки позаду.

— Сомко та Золотаренко — представники багатіїв, а Брюховецький — наша надія й опора! Івана Мартиновича — на стіл! — чернь підхопила Брюховецького й понесла до столу, що стояв посеред майдану.

Старшина розгублено туди-сюди водила очима. А послопити й козаки все напирали, з погрозами вимагали вручити Брюховецькому булаву й інші клейноди. Старшині нічого не зоставалося, як вдовольнити ті вимоги.

— Слава гетьману Брюховецькому! — ревнув натовп і вгору полетіли козацькі шапки.

Полтавський полковник Яким Сомко та ніжинський полковник Василь Золотаренко, зрозумівши свій про-

граш, тихим хотіли покинути раду. Здавалося б, нічого страшного. На те й вибори, щоб переможцем став один із багатьох. А їм і надалі справно виконувати свої полковничі обов'язки. Тим більше, обидва вони підійшли погляди новоспечено гетьмана на тісні зв'язки з Москвою.

Може, так би і сталося, та втрутівся московський князь Великогагін. У приватній бесіді з Брюховецьким після бучного «обмивання» клейнодів він напросився на розмову й, ніби між іншим, спілив улесливо:

— Гетьмане, а що ти вчиниш зі своїми суперниками

ким королем, — брехав і не кривився московський князь.

— Так ось чому вони так завзято проти мене виступали — вигукнув гетьман. — Та я їх розчавлю, наче слімаків!

— Оце правильно! Оце понашому! Немає ворогів — немає клопотів. Тоді нікто не заважатиме тобі, гетьмане, вірою і правою служити нашему государеві Олексію Михайловичу, — Великогагін широ поплескав Брюховецького по плечу. — Тільки під його правицею ти зможеш об'єднати всю Україну. До речі, наш повелитель щедрий до відданих людей. Можеш не сумніватися, добре віддячить.

Гетьман різко піднявся, розчинив двері й гукнув:

— Гей, сердюки! Зловіть усіх незгодних, а найперше Сомка та Золотаренка! В кайданіх!

— Та це ми миттю! — почув у відповідь. І, прислухаючись, як віддаляються копита коней, знову вмостиився за

ковський князь, передали москалям, після чого їхні сліди пропали. За що та про що така нагла смерть — толком ніхто не знає й досі. Але та розправа неабияк настражала полковників, і вони беззастережно виконували всі доручення гетьмана.

Він же завів нові порядки. Мало того, що роздавав маєтності, так ще й розпорядився охороняти будинки своїх старшин за кошт державної скарбниці, тобто посполитих. Народ бунтував, хапався за вила та сокири, вимагав справедливості. Гетьман, не роздумуючи, кидав на них загони козаків, влаштовував сасмоди. І так намагався залякати людей. Давно зрозумів: людина, яка боїться, не здатна на спротив чи оборону. Собаки нападають на тих, хто втікає.

— Навіщо так жорстоко? Адже це — наш народ, — якось на військовій раді запитали полковники, пам'ятаючи, як ще недавно, перед обранням, спілив улесливо:

— Гетьмане, а що ти вчиниш зі своїми суперниками

Польщі, і в Московщині. Знищували мудрих та само-відданіх. Окупанти в усі часи діяли за принципом: кращих — убий.

А Тетеря вогнем і мечем усміяяв непокірних українців у Павловочі та Коростишеві. Спільноком його у розправі над повстанцями був Стефан Чарнецький — давній ворог Богдана Хмельницького. Він зруйнував Канів і Білу Церкву, Бужин. В Суботові познущався над родинним склепом Хмельницьких — розпорядився викинути звідти останки гетьмана та його сина Тимоша.

Така жорстокість з боку поляків тільки сильніше збудувала українців. Це намагався використати Брюховецький і разом з московськими військами нападав на польські залоги. Його западливість та старання високо поцінував московський самодержець. Наприкінці літа його посли вручили гетьману запрошення відвідати білока-

державні справи. Під час одного із застіль Брюховецький познайомився з донькою князя Дмитра Долгорукого, дівчиною молодою, з виду привабливою. Гетьман біля неї впадав, мов рядовий козак.

— А чому б тобі, гетьмане, не обзавестися сім'єю. То ж не просто дівиця, а князівна, — піджартовували царські чини, підносячи кубки. — Такий шлюб ще дужче скріпив би стосунки між Українотою та Московією. Віра в нас одна — православна, государ у нас один. І держава має бути єдина. Богдан Хмельницький збирався з нами об'єднатися, та не встиг — смерть завадила. Тепер на тебе, гетьмане, покладається ця велика місія.

Брюховецький, сповнений неабиякої піхи, наслоджується вічностями та медалями. І таки одружився з князівною. А 1 листопада в уроочистій обстановці підписав новий договір — Московський. Таку

ЗРАДНИК З БУЛАВОЮ

I. Брюховецький

Сомком та Золотаренком? Та й з тими старшинами, що ганили тебе перед козаками та голосували супроти?

— Я їх відстороню від усіх посад! — Брюховецький стукнув кулаком по столу. — Нехай походять у черному тілі.

— Цього малувато, гетьмане, — все та же вкрадливо продовжував князь. — Вони ображені на тебе, виждуть нагоду та устромлять ніж у спину. Ти цього хочеш?

— Та цур тобі! — вирячився гетьман. — Але ж вони знані полковники. Та й родичі самого Хмеля — брати його дружин.

— То й що? Затям! Віднині вони — твої запеклі вороги. — змовничаши шипів, мов вуж, князь. У нас у Москві цар нікому б не вибачив такого ганьблення, до якого вони вдалися на раді.

— Це може збурити полки, — сп'яні ніяк не міг вторгати Брюховецький.

— Та ніхто й не пискне! Навпаки, всі недруги відчувають твою силу та й попріти-скають хвости.

— Я б їх знищив, мов собак! — гетьман знову стукнув по столу. — Та для цього потрібна вагома причина.

— А ти що, не знаєш? І Сомко, і Золотаренко, і ще десять пов'язані з правобережним гетьманом Павлом Тетеро. А значить, і з польсь-

сті і прохрипів: — Там такі орли! З-під землі дістануть!

— А ми їх з твоєї ясновельможної ласки запроторимо до Сибіру. Там у нас місця для всіх непокірних ого-го скілкі, — вдоволено прорік князь, хлопнув у чару гетьмана горілку і простиagnув для цокання: — За це й вип'ємо, гетьмане!

Брюховецький дивився посоломілами очима на князя, покрутів вуса з одного боку, потім з іншого, і спілив:

— А як цар ставиться до прихильних людей, своїх однодумців?

— Е, це ціла наука, — радо повчав Великогагін. — До своїх він щедрий, нікого не зобов'яжє. Комусь хлібну посаду, комусь маєток або шмат земельки.

— А народ через це не буйнить? — не відставав Брюховецький.

— Нехай тільки спробує ота худобина мекнути! Ми швидко змусимо замовчати непокірних. Я ж казав, у нас Сибір несхідний.

— Таки мудрий Олексій Михайлович, — погодився гетьман. — Є чому повчиться.

Через кілька днів у Борзні гетьманові сердюки після нещадних катувань без слідства й суду стратили Сомка та Золотаренка. А інших супротивників, як і радив моско-

вічну. Брюховецький заметувався, зібрав старшин та полковників.

— Бидло має знати своє стійло! — сердито відказав гетьман.

А щоб показати свою відданість цареві, Брюховецький раз по раз відправляв свої війська на Правобережжя, де гетьманував Павло Тетеря, який опирався на королівські війська. Розлютований польський король Ян Казимир восени 1663 року очолив похід на Глухів. Біля Білої Церкви до нього приєднався Тетеря. Збралися взяти ще й Київ та Переяслав, та козаки разом з москалями завзято відбивали усі наскоки.

Зрозумівши, що облога Глухова ні до чого не приведе, король відступив. Проти Польщі почало повставати Правобережжя.

Щоб якось віправдати свій невдалий похід та невдоволення населення, король почав шукати винних. Тетеря в своїх доносах звинуватив Івана Богуна, який було перемовині з Брюховецьким та московськими воєводами. Хоч це брутальний наклеп. Богун ще за Богдана Хмельницького був противником союзу з Московією, так і не присягнув цареві, не підписав Переяславські статті Юрія Хмельничченка. Жодні доводи на поляків не діяли. Вони заарештували Богуна і 27 лютого 1664 року розстріляли під Новгород-Сіверським. Так загинув один із найсамовідданіших борців за вільну Україну.

Та й цієї жертви польські влади було замало. Той-таки Тетеря, аби вислужитися перед королем, звинуватив у зраді Івана Виговського як його вірного супротивника на булаву. Мовляв, і він прагне об'єднання з Московією. Неважаючи на те, що Виговський був сенатором, полковником Себастіаном Маховським у'язнів його, а військовий суд засудив до розстрілу — це сталося 19 березня 1664 року. Дружина Олена, дізnavши про страту чоловіка, померла від серцевого нападу. Доля його доньки Мар'яни та сина Остапа залишилася невідомою.

Обиді, прийоми змінювались — гетьман зі світою леді встигав на них. Вони ніби з цепу зірвалися — пили та гуляли, знайомилися з московками і геть забули про

м'яну. Брюховецький заметувався, зібрав старшин та полковників.

— Це велика радість і визначна подія для подальшої долі України, — не вгавав хвалитися він. — Треба у всій красі та величі показати принаї та багатства нашого краю! Так що готуйтеся, братове! Розщедрюйтесь!

І в вересні гетьман з півтичною світою прибув до Москви. З ним два генеральні писари, обозний, два осавули, суддя, три полковники, 80 старшин, купці, священики, козаки. Стрічали Брюховецького пишно, як найдорожчого гостя та визначного державного діяча. Це був узагалі перший

Брюховецький зрозумів, в яку халепу потрапив сам і завів Русь-Україну. Та, схоже, запізно. Все ж на таємній раді він заявив полковникам:

— Закликаю всіх очолити народне повстання проти московської присутності в Україні.

— Ми згодні! — дружно заявили полковники. — Хоч його слід було починати ще позавчора.

Полковники наказали ко-закам виганяти московські залоги з міст. Та здійснити це було непросто. Не так сталося, як бажалося. Як не старався Брюховецький розтормошити козаків та посполитих — нічого не виходило. Люди не бажали воювати за того, хто їх зрадив, брехав, принижував та оббирає.

Царський уряд, посилаючись на Московську угоду, відправив на приборкання своїх православних «брать» війська під командуванням Ромодановського. Невдовзі ті захопили Котельву та Опішню. Брюховецький покликав на підмогу татарські загони. І рушив на Сербине поле побіля рідної Диканьки, де народився й виріс. Невдовзі поблизу розташувався зі своїми «серденятами» й правобережний гетьман Петро Дорошенко. Він відправив десяток сотників у ставку Брюховецького з вимогою передати гетьманські клейноди.

— Ще чого! Не віддам! — розкип'явся Брюховецький. — Мене народ обирає на гетьмана! А цих, — указав на сотників, — відправте до темниці в Гадяч. Чули, що велю?

На цей раз козаки мовччики виконали наказ. Та коли наступного дня Дорошенко майже впритул наблизився до табору Брюховецького, вони накинулися на гетьмана. І скоро він, зв'язаний та потовчений, представ перед Дорошенком.

— Чом ти не віддав клейноди? — спітав його правобережний гетьман, сидячи на коні.

Брюховецький мовчав і тільки зиркав не ненависного гетьмана та скрипів зубами.

— Ти зрадив Україну. Тебе судитиме козацький суд! — сказав Дорошенко.

Серед козаків зчинився невимовний гвалт. Вони проглинили Брюховецького як винуватця усіх своїх нещасть і щошили вигукували:

- Московська підстилка!
- Запороданець!
- Боярин вошивий!
- Смерть зрадників!

Осліпленим помстою, вони кинулися на Брюховецького. А коли розступилися, замість нього лежало на землі між возами закривалене місце. Навіть Дорошенко відвернувся — так вразило його те дике видовище. Та все ж він розпорядився поховати Іашка з усіма козацькими почестями у Гадячі в Богоявлensькій церкві, збудованій на кошти Брюховецького. Це й було здійснено 18 червня 1668 року.

А Петра Дорошенка на козацькій раді обрали гетьманом обох берегів Дніпра. Йому вдалося на деякий час відвоювати землі в тих межах, що й за Богдана Хмельницького. Але утворити соборну самостійну державу і йому не дали. Ті ж таки поляки, татари та й власні шукачі булави. Схоже, Русь-Україна їм була потрібна лише для власного збагачення.

Віктор ВЕЛЕСИЧ
м. Сімферополь

ТРІЙЦЯ — ПОЧАТОК РУМ'ЯНОГО ЛІТА

За церковним календарем Трійця — це два дні свят: Зіслання Святого Духа і свято Животворної Трійці, які цього року відзначаємо 8–9 червня. Після Різдва Христового і Великодня — воно належить до найшанованіших, а тепер — і до державно-релігійних.

Його ще називають П'ятидесятницею, адже відзначають на 50-й день після Великодня. Народна назва «Зелені свята» — дуже давня. В її основі лежить культ дерева, квітів та зелені. З цим святом пов'язані поетичні народні обряди та звичаї.

Останню суботу перед Трійцею іменують «зеленою», «клечальною». Вранці діти, дівчата та молодиці йшли до лісу, на луки, в поля збирати чебрець, полин, любисток, волошки, материнку, м'яту... Це зілля має і лікувальні властивості. Також заготовляли гіллю клена, липи, дуба, ясена. А ввечері ними квітчали, замайовували (бо часто Зелені свята припадають на травень — май) хати, кожен куточек та закуток, подвір'я, стайні, обороги, пасіку, ворота, всі господарські прибудови.

Долівку в хаті встеляли чебрецем, полином, лепехою; букети з чебрецю, м'ятою, волошок ставили на підвіконня; за ікони також клали квіти, навіть попід стріху на дворі встремлювали галузки з дерев, листя папороті.

Українці в давнину вірили, що в кожній клечальні рослинності ховаються душі померлих роди-

чів. Отож ця рослинність є святою. Тому нею прикрашали оселю та подвір'я, освячуячи цим їх та очищаючи від злих духів. Часто таку рослинність використовували для лікувального купелю, особливо, коли захворіла дитинка. А скупати дитину в любистку — неодмінна ознака того, що вона буде здоровою і вродливою. Зрештою, любисток ріс ледь не в кожній господині у садку.

Клечальна субота належить до поминальних днів. Тож у церквах відправляють заупокійні Богослужіння, інколи на могилах влаштовують тризни.

Душі померлих поминають саме у час Зелених свят. І тут не тільки церковна традиція. У цей період, як відомо, починає цвісти жито, а за давніми язичницькими і народними віруваннями під час цвітіння хлібних злаків прокидаються померлі. Покійні предки — це постійні охоронці свого роду, які здатні впливати на врожай і допомагати нашадкам в усіх хліборобських справах.

У неділю зранку люди вбиравалися у святковий одяг і йшли до церкви, яка ще в суботу була охайнно прибрана (як і домівки), бо класти зелень у бруд не годиться, також пишно заквітчана.

Колись після церковної відправи хлопці і дівчата збиравалися у лісі, де відубувалися ігри, водили хороводи, гуртом співали пісні, жартували. Дівчата під час таких дійств вибирали берізку з довгим і тон-

ким гіллям, і на самому дереві з цього гілля сплітали живі віночки. При цьому співали:

Ой зів'ю вінки
Та на всі святы
Ой на всі святы
Та на всі празники...

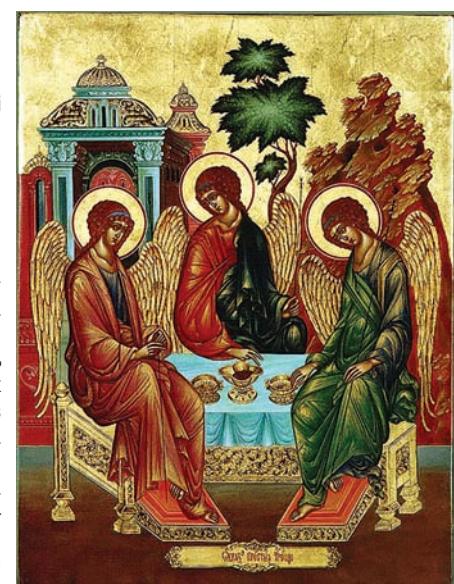
Хлопці обережно відламували віночки, давали дівчатам, а ті з піснями несли їх додому, щоб увечері, знову зібравшись гуртом, пустити на воду. Як правило, це мала бути річка з течією. В кого вінок до вечора не зів'яне — тій судилося довго жити. Чий попливе — та щастя матиме; чий потоне — то на лихो-біду. Після пускання віночків на воду хлопці і дівчата збиравалися на вигоні, де відбувалися нові ігри та співи, які тривали аж до ранку. Це навіть нагадувало Купальську ніч, але без бағаття.

Протягом Зелених свят, особливо ввечері, намагалися ходити гуртом (особливо молодь). Бо боялися русалок. Ці наче б мали виходити з водойм на берег і справляти своє свято. За народними віруваннями, вони (русалки) чаравали піснями дівчат і хлопців, щоб потім залоскати їх та затягти у річку чи озеро. Тому в час русалчиного тижня, який започатковувала Трійця, не можна було купатися у природних водоймах, хіба що попередньо кинувши у воду полин та любисток. Їх русалки дуже бояться...

У давнину на Зелені свята мешканці сіл урочисто йшли на ниви. Діти і дорослі зумисно здіймали галас, також били в калатала, у церквах дзвонили дзвони (таке часто дозволялося тільки дітям), усі гучно співали. Все було спрямоване на те, щоб вигнати з полів злі сили. Старійшина села кропив житла свяченою водою. На жаль, до нас дійшли лише відлуння цих обрядів.

Ще був звичай у Зелені свята освячувати криниці. Після церковної літургії селяни йшли з коругвами, хрестом урочистою процесією до криниць, насамперед — громадських, щоб окропити їх свяченою водою, а потім ішли до криниць господарів.

Господарі, які хотіли позбавитися нечистої сили в хаті, виставляли біля воріт стіл, накривали його

білою скатертиною, ставили ікону або хрест, свічку, неодмінно клалі хліб-сіль. Могло щось бути на столі і з троїцької зелені. Прочитавши молитву, священик заходив до хати, скроплював її, а потім й інші господарські будови, подвір'я, звісно, і криницю. А за народними віруваннями, це тільки для того, щоб русалки не тривожили помешкання. От дива...

Християнське вчення говорить, що Трійця — це три іпостасі Бога: Бог-Отець, Бог-Син і Бог-Дух Святий.

Християнське Троїцьке свято встановлене в пам'ять Зішестя Святого Духа на апостолів, після чого вони почали розуміти різні мови і говорити ними, проповідуючи пастуві вчення Ісуса Христа. А на місці Зішестя Святого Духа на апостолів був збудований перший християнський храм. З того часу Трійця (власне, її святкування) вважається днем народження Християнської Церкви.

Апокрифічна легенда стверджує, що на Зелені свята Бог створив землю і прикрасив її зеленною. Це ще один привід все майти, зеленити, квітчати.

Хоч Зелені свята пов'язані з теплою погодою, але в народі запримітили:

— До Святого Духа не кидай кожуха.

Та як би там не було, однак Зелені свята відчиняють ворота красному літчу. Тож кажуть: «Трійця трьома святыми багата: квітами, травами і рум'яним літом».

Тарас ЛЕХМАН,
журналіст

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ

6

День журналіста.

Шорічно відзначається в Україні 6 червня — в день прийняття Спілки журналістів України в 1992 році до Міжнародної федерації журналістів. Відповідний Указ Президента України № 251/94 був підписаний 25 травня 1994 року.

Помер:

1927 р. — доведений до самогубства Данило Шербаківський, етнограф, археолог, дійсний член НТШ.

7

1991 р. — Верховна Рада України ухвалила рішення про перепідпорядкування Україні союзних підприємств на території республіки.

Народилися:

1845 р. — Іван Карпенко-Карий, драматург та артист.

1930 р. — Іван Кандиба, член засновник Української робітничо-селянської спілки (1960) та Української гельсінської групи (1976), голова ДСУ.

Померли:

1843 р. — Маркіян Шашкевич, визначний письменник, член «Руської трійці».

1938 р. — за вироком особливої трійки УНКВС Одеської області розстріляний Микола Вороній, український письменник, перекладач, поет, режисер, актор, громадсько-політичний діяч, театрознавець, один із засновників Української Центральної ради. У 1917 р. був одним із засновників і режисерів Українського національного театру.

Репресований у 1934 році.

8

День Святої Трійці. П'ятидесятниця.

1668 р. — гетьман Петро Дорошенко об'єднав Правобережну та Лівобережну Україну.

1919 р. — радянська влада оголосила Нестора Махна поза законом.

Народилася:

1926 р. — Ірина Сенник, поетеса, борець за волю України, співзасновниця Всеукраїнського політичного об'єднання «Державна самостійність України». 1917 р. — I Універсал проголосив автономію України — «одніні самі будемо творити наше життя». Це була відповідь УЦР Тимчасовому урядові на його негативне ставлення до автономії України. Згідно з I Універсалом, «не oddіляючись від всієї Росії... народ український має сам порядкувати своїм життям», а закони повинні бути

Помер:

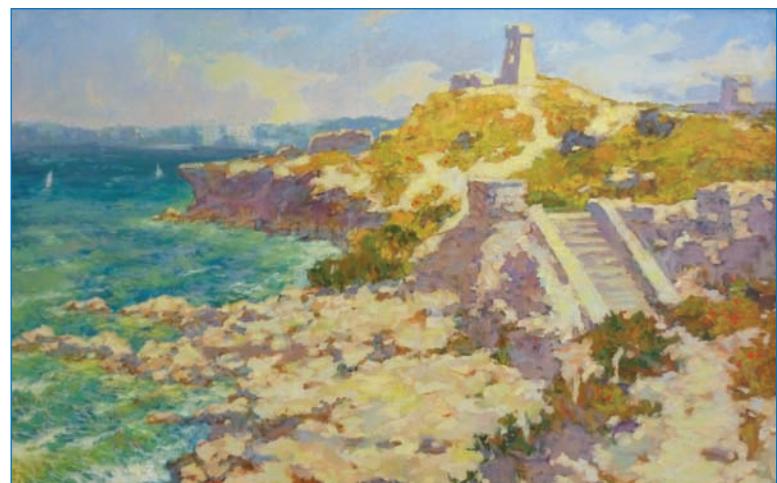
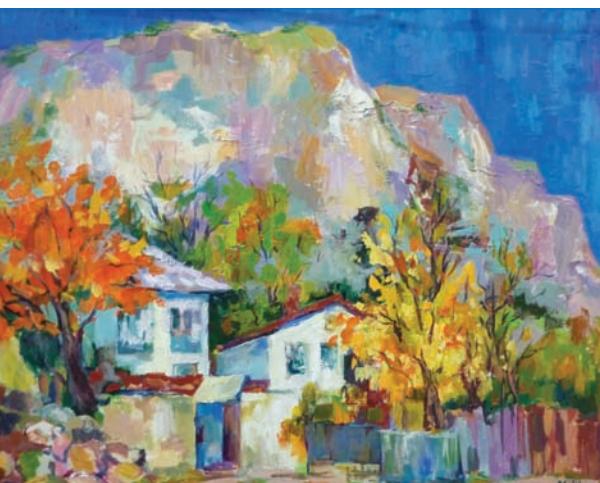
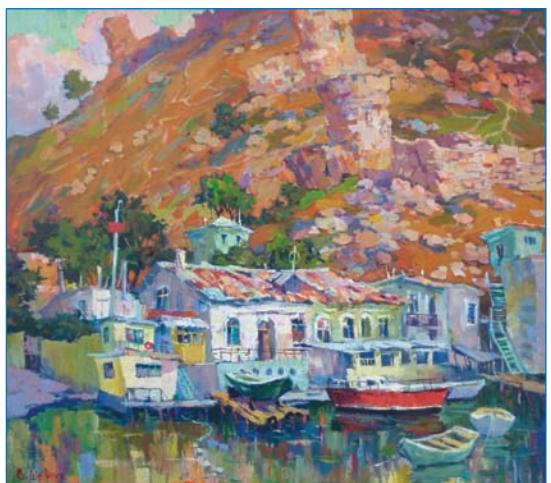
2006 р. — Микола Колесса, український композитор.

9

1847 р. — російський цар Микола I підписав вирок, за яким художник і поет Тарас Шевченко віддавався в солдати.

1995 р. — у Сочі президенти Росії і України підписали договір про поділ Чорноморського флоту.

</

СЕРЦЯ ТРЬОХ У СОНЯЧНОМУ СПЛЕТИНІ

У колективній експозиції «Кримське сузір'я», що демонструється нині в одному з виставкових залів Сімферопольського художнього музею, по-моєму, не вистачає однієї картини. Її можна умовно назвати «Три в одному», тобто мати, дочка і внучка в родині, житті та творчості. Однак зрозуміло їх те, чому вона ще не створена, бо героїн цього вірогідного композиційного сюжету самі власною персоною вийшли на презентації до глядачів. Це відома в Криму династія кількох поколінь науковців, митців і мистецтвознавців: Діана Берестовська, доктор філософських наук, професор Таврійського національного університету ім. В. Вернадського; її дочка Вероніка Шевчук, кандидат філософських наук, доцент кафедри декоративного мистецтва Кримського інженерно-педагогічного університету, заслужений художник Криму; внучка Марія Шевчук-Черногородова, кандидат філологічних наук, доцент ТНУ ім. В. Вернадського. Три жіночі імені, кожне з яких — цілій дивовижний світ таланту та інтелекту, виражених у книгах, творах живопису і графіки.

Діана

Главу сім'ї потомствених кримчан Діану Берестовську, яка цього року відзначає своє 80-річчя, добре знають у Криму люди різних поколінь. З 1996 року вона завідує кафедрою культурології ТНУ і багато студентів слухали її лекції, за написаними нею науковими посібниками з культурології, історії античної художньої культури, культури епохи Відродження вивчали спеціальні дисципліни обраных професій, складали на сесіях іспити.

Експоновані в музеї монографії та підручники яскраво демонструють, які широке дослідницьке коло інтересів професора Берестовської та діапазон наукових методів, якими вона володіє. Одна з головних тем в її діяльності — закон загальної аналогії, що робить можливим здійснення синтезу мистецтва на різних художніх територіях. Великий цикл статей Д. Берестовської пов'язує загальну художню проблематикою творчість таких різних митців культури, як Пушкін, Сергеєв-Ценський, Сельвінський, Бодлер, Кандінський, Флоренський.

На зустрічі з головним режисером Кримського академічного українського музичного театру, кандидатом філософських наук Юрієм Федоровим, що відбулася в грудні

минулого року в академічній вітальні Кримського наукового центру Академії наук України, Д. Берестовська гаряче включилася в дискусію щодо філософії культури, багатоаспектності та багатомірності людської особистості.

— Нам потрібно вчитися любові до життя, до місяця, що дає соки, здатність творити, — сказала тоді Діана Сергіївна.

І цю любов, що є складовою частиною її власного життєвого кредо: «Полюби ближнього, як самого себе», вона прагне передати своїм дітям і внукам, студентам та аспірантам. Її наукова і дослідницька робота, що здійснюється на високому рівні ерудиції, з бережливим, тактовним ставленням до досліджуваного матеріалу, відзначена медалями «Заслужений працівник культури АРК» і «Леонардо да Вінчі» Європейської академії природничих наук, дипломом Європейської академії природничих наук за досягнення у сфері культури.

Вероніка

Палітру Вероніки Шевчук глядачі називають сонячною. Яскраві кольори в світлій гамі викликають відчуття свята і гармонії. В цьому, за словами французького живопис-

ця, основоположника фовізму Анрі Матісса, і полягає суть мистецтва: в створенні такої картини, щоб глядач відпочивав, дивлячись на неї.

Колорит полотен В. Шевчук дуже поетичний. У пейзажах і жанрових сценах художниця активно використовує виразність контрастів кольорових плям, м'яких контурів і стилізованих форм. Фахівці в галузі живопису відзначають, як урноважують одне одного експресивний пейзаж «Золотий Карадаг» і утихомирена «Зоряна ніч у Піщаному». Органічне поєднання натюрморту і жанрової сцени знайдено в картинах «Балерина в жовтій пачці» і «Чашка каві». Неймовірне буйнія барв, інтенсивність кольорових поєднань, експресійність композиційно-пластичних рішень у живописі В. Шевчук ваблять зір, розкривають повноту життя і невтірну енергію, що прихована в природі, живить людину.

За тридцять років діяльності в образотворчому мистецтві художниця провела більше тридцяти персональних виставок у Криму, Україні та Франції, ілюструє книги кримських прозаїків і поетів. Її роботи виставляються в Парижі на аукціонах Асоціації російських художників Франції та Крісті в Лондоні.

Марія

Красу рідної землі в різні пори року розкриває в пейзажах, прими-хливих лініях натюрмортів представниця молодшого покоління сім'ї — Марія Шевчук-Черногородова. Спокоєм овяні «Тиха бухта» і «Полудень у Сотері». Яскравим екзальтованим колоритом вражають монументальні «Соняшники». Завдяки великій кількості відтінків білого колору в картині «Літнє світло» художниця немов запрошує глядача насолодитися затишком і спочинком, розлитим у кімнаті, пройтися вуличками старого Бахчисарайя та осіннім Старосідлям. Її твори дарують віддушину, дозволяють відчути миттєвості тиші та внутрішньої гармонії.

Три плюс два

Жіночу сімейну лінію — ніжну та поетичну на виставці за проектом

«Кримські династії» доповнюють з властивою чоловічому пензлю динамічністю композицій експозиційний ряд більш як десяти картин Михайла Жарова, чоловіка В. Шевчук. Він працює викладачем у Сімферопольському художньому училищі ім. М. Самокиша і володіє багатьма техніками та прийомами трактування предметного плану, людей і мотивів природи. В стилі неоімпресіонізму, приміром, виконаний пейзаж «Літо». Нанесення мазків чистих кольорів точками розраховане на оптичне змішування при погляді на них з відстані. Особливою гармонією кольорових поєднань відзначаються «Лілові далі» і «Сонячна доріжка».

Художні та книжковий ряд експозиції органічно продовжують фотознімки, виконані відомим кримським журналістом Леонідом Берестовським, племінником Д. Берестовської. У кожному з кадрів пульсиють багатогранні ритми нашого часу.

Кажуть: якщо людина талановита, то її талант виявляється у всьому. Три покоління цієї чудової родини дають яскраві приклади інтелектуального та художнього самовираження як науковців, митців, педагогів. І кожен їхній вихід до аудиторії з власним продуктом, будь то книга чи художнє полотно, є значущою подією в житті півострова.

Валентина НАСТИНА

«ЛИШЕ СЛОВУ ЖИТЯ ДАНЕ...»

Співробітниками бібліотеки-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка ЦБС для дорослих м. Сімферополя було проведено у відділенні соціально-побутової адаптації пенсіонерів та інвалідів Залізничного району учасників журнала «Лиші слову життя дане», присвячений Дню слов'янської писемності та культури.

Православні слов'янські народи відзначають День слов'янської писемності та культури на честь життєвого подвигу великих просвітителів

— слов'ян і проповідників християнства Кирила і Мефодія. Вони подарували предкам сучасних українців, росіян, білорусів, болгар, сербів і македонців писемні слова, основу культури кожного народу.

Історія народу збереглася не тільки в писемних даних, але і в його традиціях і звичаях, в його уявленнях і віруваннях, в його знарядях праці, одязі і житлі, в легендах і епічних переказах, у всьому комплексі культури.

Знання витоків культури, традицій і звичаїв свого народу допоможе зrozуміти і пояснити багато моментів історії.

Про календарні свята і обряди українців, росіян і білорусів розповіла бібліотекар Наталя Садій. Завідувач бібліотеки Наталя Каржавіна розповіла присутнім про особливості національного одягу слов'янських народів. Розповідь супроводжувалася демонстрацією ілюстрацій з книг і оглядом книжкових джерел з даної тематики.